

S T A T E N V O O R S T E L

Datum : 15 januari 2008

Afdeling : BJZ

Registratienummer: 2007INT215187

Nummer PS : **PS2008BEM04**

Commissie : BEM

Portefeuillehouder : M.G. Dekker

Titel : Duurzame versterking bestuurskracht van gemeenten in het Valleigebied

---

Inhoudsopgave

Ontwerpbesluit	pag. 3
Toelichting	pag. 5
Bijlagen:	pag.15
1. Notitie Kwaliteitsmeting Utrechts bestuur 2004	pag.21
2. GS brief over Bestuurlijke organisatie Valleigebied d.d. 30-5-2006	
3. Memo Voortgang bestuurlijke organisatie Valleigebied 22-1-2007	
4. Memo voortgang bestuurlijke organisatie Vallei 10-9-2007	
5. Raadsbesluit profielschets Woudenberg d.d. 27-9-2007	
6. Motie gezamenlijke profielschets Woudenberg d.d. 27-9-2007`	
7. Gezamenlijke profielschets "Eenheid in verscheidenheid"	
8. Uittreksel uit kwaliteitsrapport Woudenberg 2005	
9. Raadsbesluit profielschets Scherpenzeel d.d. 4-10-2007	
10. Motie gezamenlijke profielschets Scherpenzeel d.d 4-10-2007	
11. Uittreksel kwaliteitsrapport Scherpenzeel 2005	
12. Uitslag referendum over zelfstandigheid Renswoude d.d 26-9-2007	
13. Raadsbesluit bestuurlijke toekomst Renswoude d.d. 6-11- 2007	
14. Uittreksel uit kwaliteitsrapport Renswoude 2005	

Samenvatting

Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg hebben in 2005 met toepassing van de Kwaliteitsmeting Utrechts bestuur hun bestuurskracht gemeten. In het kwaliteitsrapport zijn aanbevelingen gedaan om hun bestuurskracht te versterken. Met de provincies is afgesproken dat zij een besluit nemen over de wijze waarop zij hun bestuurskracht willen versterken (welke verbeterstrategie) en over hun bestuurlijke toekomst.

Het totaalbeeld in 2005 was dat de drie gemeenten over voldoende bestuurskracht beschikten.

De raden van **Scherpenzeel en Woudenberg** kozen voor de verbeterstrategie *fusie*. Zij achten dit gelet op allerlei landelijke en regionale ontwikkelingen voor de toekomst de beste en een duurzame oplossing voor de bestuurlijke toekomst van hun inwoners. De gemeenteraden hebben op 4 oktober 2007 respectievelijk 27 september 2007 gezamenlijk de profielschets "Eenheid in verscheidenheid" vastgesteld. Tevens hebben de raden besloten om de colleges van Gedeputeerde Staten van Gelderland en van Utrecht te verzoeken om in regionale context onderzoek te doen naar de vorming van de Renswoude-Scherpenzeel-Woudenberg+-gemeente (RSW+) en daartoe een arhiprocedure (een zgn. gemeentelijke herindelingsprocedure op basis van de Wet algemene regels herindeling (arhi) te starten). Hierbij staat de + voor mogelijke grenscorrecties met de gemeente Utrechtse Heuvelrug (ondermeer Overberg).

Renswoude kiest voor een combinatie van consolideren, investeren en samenwerken als verbeterstrategieën voor het versterken van hun bestuurskracht. De raad houdt unaniem vast aan behoud van zelfstandigheid, gesteund door de uitslag van het referendum en de uitkomst van het kwaliteitsrapport. Mocht behoud van zelfstandigheid ter discussie komen, dan kiest de raad in eerste instantie voor verregaande samenwerking met een grote gemeente (voorkeur Veenendaal, Barneveld in mindere mate) op basis van het model Ten Boer-Groningen. Als toekomstperspectief kan gedacht worden aan een zeer grote Valleigemeente met deelgemeenten, waaronder Renswoude.

Utrechtse Heuvelrug. PS hebben bij de vaststelling van het herindelingsadvies Heuvelrug in 2005 ermee ingestemd om een eventuele grenscorrectie van Overberg en grenscorrecties Woudenberg-Maarn/Leersum te beschouwen in een arhiprocedure voor het Valleigebied. Om die reden wordt ook Utrechtse Heuvelrug geclausuleerd betrokken bij een arhiprocedure voor het Valleigebied.

Veenendaal en Barneveld worden door Renswoude genoemd als potentieel samenwerkingspartner in het model Ten Boer-Groningen. Om die reden zullen zij geclausuleerd betrokken worden in de arhiprocedure.

Ontwikkelingen. Wij starten de procedure op verzoek van Scherpenzeel en Woudenberg met het resultaat RSW+ als inzet. Renswoude komt tot een ander voorstel en noemt als behoud van zelfstandigheid ter discussie komt, het Ten Boer-Groningenmodel als mogelijke oplossing voor de langere termijn. Hoewel dit voorstel afbreuk doet aan het verzoek van Scherpenzeel en Woudenberg, zullen wij ook deze variant onderzoeken. Daartoe betrekken wij Veenendaal en Barneveld geclausuleerd bij deze arhiprocedure.

In het bestuursakkoord van VNG-rijk is veel aandacht voor het versterken van de bestuurskracht van gemeenten. Daarin wordt onderschreven dat decentralisatieambities van het kabinet bestuurskrachtige gemeenten vereisen om een doelmatige en doeltreffende taakuitoefening te kunnen garanderen. De commissie Van Aartsen (in opdracht van VNG) heeft zich gebogen over het versterken van de autonome positie van gemeenten en mogelijkheden van differentiatie tussen gemeenten. De commissie is van oordeel dat schaalvergroting door herindeling nodig is. In de begroting van BZK 2008 staat dat gemeenten de 'front office' van het openbaar bestuur zijn. Uitbreiding van het takenpakket van gemeenten plaatst gemeenten en rijk voor de opgave om de bestuurskracht van gemeenten te versterken.

De gemeenten Barneveld, Nijkerk, Leusden, Woudenberg, Scherpenzeel en Renswoude werk(t)en samen in het *Vallei-in-Perspectief; afgekort de VIP-samenwerking*. Op vier beleidsterreinen vinden de gemeenten elkaar in het bijzonder: sociale zaken, ruimtelijke ordening en handhaving en verkeer en vervoer. Op 20 november 2007 heeft de stuurgroep besloten om deze samenwerking op 31 december 2007 stop te zetten. De gemeenten hebben wel aangegeven dat samenwerking in welke vorm dan ook nodig is en blijft, maar verbinden daar momenteel nog geen structuur aan.

Voorstel. In november/december 2007 en januari 2008 zijn de gemeenten Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Renswoude, Woudenberg, Scherpenzeel en Barneveld geconsulteerd over het arhiverzoek van Scherpenzeel en Woudenberg en de brief van Renswoude over hun bestuurlijke toekomst. Wij concluderen dat er draagvlak is voor het voorstel om vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid dat er duurzame en bestuurskrachtige gemeenten nodig zijn, daar samen onderzoek naar te doen binnen het kader van een arhiprocedure. Op verzoek van Woudenberg en Scherpenzeel stellen wij voor om een arhiprocedure te starten met Renswoude, Scherpenzeel en

Woudenberg. Daarbij worden de raadsbesluiten en moties van Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg zorgvuldig betrokken. Daarnaast betrekken wij geclausuleerd in de arhiprocedure Veenendaal en Barneveld vanwege het genoemde model Ten-Boer-Groningen en Utrechtse Heuvelrug vanwege mogelijke grenscorrecties.

In afwijking van de arhiprocedure worden de uitkomsten van de fase van het gevoerde open overleg en het onderzoek met de betreffende commissies uit Provinciale Staten gedeeld. Vervolgens besluit de herindelingscommissie of de arhiprocedure wordt voortgezet door een herindelingsontwerp op te stellen of niet. De betrokkenheid van gemeenten uit Gelderland en Utrecht leidt tot een mogelijke wijziging van de provinciale indeling waardoor een herindelingscommissie wordt ingesteld. De herindelingscommissie treedt in de plaats van Gedeputeerde Staten in de arhiprocedure.

Ontwerp-besluit

Gemeenschappelijk besluit van Provinciale Staten van Utrecht van 18 februari 2008 en van Provinciale Staten van Gelderland van 13 februari 2008 over het duurzaam versterken van de bestuurskracht van gemeenten in het Valleigebied.

Provinciale Staten van Utrecht en van Gelderland;

Op het voorstel van Gedeputeerde Staten van Utrecht van 15 januari 2008, afdeling BJZ, nummer 2007INT215186 en van Gedeputeerde Staten van Gelderland van 15 januari 2008, afdeling CS, nummer 00415153;

Overwegende dat steeds meer (complexe) taken aan gemeenten worden toebedeeld hetgeen hogere eisen stelt aan hun bestuurskracht en dat ook van gemeenten wordt verlangd dat zij een volwaardige bijdrage leveren aan het uitvoeren van regionale opgaven:

- Dat de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg in 2005 een kwaliteitsmeting hebben uitgevoerd en dat de resultaten daarvan waren dat deze gemeenten over voldoende bestuurskracht beschikken;
- Dat niettemin Scherpenzeel en Woudenberg verwachten dat binnen afzienbare termijn door diverse externe factoren en ontwikkelingen (steeds meer toedelen van complexe rijkstaken, rapport Van Aartsen over het versterken van de autonome positie van gemeenten (“eerste overheid”) en het blijven leveren van een volwaardige bijdrage aan het uitvoeren van regionale opgaven) hun bestuurskracht niet meer voldoende zal zijn;
- Dat zij daarom vanuit een sterke en krachtige positie hun huidige kwaliteitsniveau voor de toekomst willen verankeren ten dienste van hun inwoners en daarom de colleges van Gedeputeerde Staten van Gelderland en van Utrecht vragen binnen een arhiprocedure een onderzoek te doen naar de vorming van een RSW+-gemeente.
- Dat Renswoude in een arhiprocedure behoud van zelfstandigheid als eerste optie heeft. Mocht behoud van zelfstandigheid ter discussie komen, dan kiest Renswoude in eerste instantie voor verregaande samenwerking op basis van het model Ten Boer-Groningen, en als toekomstperspectief wordt gedacht aan een zeer grote Valleigemeente met deelgemeenten, waaronder Renswoude;
- Dat op basis van besluitvorming van Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg over hun bestuurlijke toekomst, het besluit van provinciale staten van Utrecht tot vaststelling van het herindelingsadvies voor de Utrechtse Heuvelrug en het beleidskader gemeentelijke herindeling van het rijk, het gewenst is dat ook Utrechtse Heuvelrug (geclausuleerd) vanwege mogelijke door Woudenberg genoemde grenscorrecties van Overberg en Woudenberg-Maarn/Leersum, en Veenendaal en Barneveld (geclausuleerd) vanwege het door Renswoude genoemde potentiële samenwerkingspartnerschap (model Ten Boer-Groningen), worden betrokken bij het onderzoek naar het duurzaam versterken van de bestuurskracht van gemeenten in het Valleigebied in regionaal perspectief.

Gelet op het bepaalde in de artikelen 8 en 15 van de Wet algemene regels herindeling;

Besluiten:

1. In te stemmen met het voorstel van Gedeputeerde Staten van Utrecht en van Gelderland om op verzoek van Woudenberg en Scherpenzeel per 1 maart 2008 het open overleg ingevolge de Wet algemene regels herindeling te starten met de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg waarbij de raadsbesluiten en moties van deze gemeenten zorgvuldig worden betrokken. Daarnaast worden geclausuleerd Veenendaal en Barneveld bij de arhiprocedure betrokken omdat zij potentiële samenwerkingspartners (model Ten Boer-Groningen) zijn en Utrechtse Heuvelrug vanwege mogelijke grenscorrecties.
2. Dat vanwege de betrokkenheid van gemeenten uit Utrecht en Gelderland een mogelijke wijziging van de provinciale indeling een interprovinciale commissie wordt ingesteld waarbij als commissieleden van Gedeputeerde Staten van Utrecht en van Gedeputeerde Staten van Gelderland worden aangewezen respectievelijk mevrouw M.G. Dekker en de heer Th.H.C. Peters.
3. Voor deze arhiprocedure eenmalig €30.000,-- beschikbaar te stellen met daarbij als verdeelsleutel Utrecht €20.000,-- ten laste van het budget SGP-VBO en Gelderland €10.000,--.

Provinciale Staten van Utrecht,

voorzitter,

griffier,

Provinciale Staten van Gelderland,

voorzitter,

griffier,

Toelichting

Aan Provinciale Staten,

1. Inleiding.

In 2005 is in opdracht de van gemeenteraden van Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg met toepassing van de Kwaliteitsmeting Utrechts bestuur hun bestuurskracht gemeten. In *bijlage 1* wordt de methodiek van de kwaliteitsmeting toegelicht. Naar aanleiding van de uitkomsten daarvan, verwoord in een kwaliteitsrapport, is hen gevraagd op welk wijze zij hun bestuurskracht willen versterken en na te denken over hun bestuurlijke toekomst.

Overeenkomstig de afspraak hebben GS van Utrecht de statencommissie BEM over de voortgang daarvan meerdere malen verslag gedaan met de documenten van 30 mei 2006, 22 januari 2007 en 10 september 2007 (zijn als *bijlagen 2-4* bijgevoegd). GS van Gelderland zijn diverse keren geïnformeerd over de voortgang van het kwaliteitsrapport van Scherpenzeel, alsmede over de inhoud van het uiteindelijke rapport.

De raden van *Scherpenzeel en Woudenberg* hebben op 4 oktober 2007 respectievelijk 27 september 2007 de gezamenlijk de profielschets “Eenheid in verscheidenheid” vastgesteld. Tevens hebben de raden besloten om de colleges van Gedeputeerde Staten van Gelderland en van Utrecht te verzoeken om in regionale context onderzoek te doen naar de vorming van de Renswoude-Scherpenzeel-Woudenberg+-gemeente (RSW+) en daartoe een zogenoemde arhiprocedure (een gemeentelijke herindelingsprocedure op basis van de Wet algemene regels herindeling (arhi) te starten. Hierbij staat de + voor mogelijke grenscorrecties met Utrechtse Heuvelrug (ondermeer Overberg). Zij achten dit gelet op allerlei landelijke en regionale ontwikkelingen voor de toekomst de beste en een duurzame oplossing voor de bestuurlijke toekomst van hun inwoners.

Renswoude kiest voor een combinatie van consolideren, investeren en samenwerken als verbeterstrategieën voor het versterken van hun bestuurskracht. De raad houdt unaniem vast aan behoud van zelfstandigheid, gesteund door de uitslag van het referendum en de uitkomst van het kwaliteitsrapport. Renswoude voelt niets voor een RSW+-fusie.

2. Leeswijzer

In het voorstel wordt u eerst in het kort geïnformeerd over de besluitvorming over de bestuurlijke toekomst van de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg naar aanleiding van de kwaliteitsmetingen. Dit mondt uit in het verzoek van Scherpenzeel en Woudenberg om een arhiprocedure te starten (paragraaf 4). In paragraaf 5 worden landelijke en regionale ontwikkelingen beschreven, gevolgd door de regionale opgaven in paragraaf 6. In de volgende paragraaf wordt de kaderstelling van het rijk en de provinciale kaderstelling weergegeven. In paragraaf 8 worden de uitkomsten van het overleg met de betrokken gemeenten gemeld. Dit leidt tot het voorstel om vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid dat er duurzame en bestuurskrachtige gemeenten nodig zijn die bijdragen aan regionale beleidsopgaven en uitvoering geven aan complexe wetgevingsvraagstukken, daar samen onderzoek naar te doen binnen het kader van een arhiprocedure. Daarna wordt aandacht besteed aan achtereenvolgens het instellen van een herindelingscommissie (paragraaf 9), de communicatie in het kader van de arhiprocedure (paragraaf 10), de vervolprocedure en de financiën (paragraaf 11 en 12).

3. Kwaliteitsrapporten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg

In 2005 hebben Renswoude, Woudenberg en Scherpenzeel met toepassing van de kwaliteitsmeting Utrechts bestuur hun bestuurskracht gemeten. In het kwaliteitsrapport zijn aanbevelingen gedaan om hun bestuurskracht te versterken.

Het totaalbeeld was dat de drie gemeenten op dat moment over voldoende bestuurskracht beschikten.

De provincies hebben met de gemeenten afgesproken dat zij op basis van de kwaliteitrapporten een besluit nemen met hun verbeterstrategie(en) om hun bestuurskracht duurzaam te versterken /over hun bestuurlijke toekomst. Een overzicht van hun besluitvorming daarover van 2005 tot heden is hierna per gemeente verwoord.

Renswoude

Renswoude stelt vast dat de aanbevelingen in het kwaliteitsrapport en de uitkomsten van het klanttevredenheidsonderzoek geen aanleiding geven tot fuseren. Renswoude kiest voor de verbeterstrategieën consolideren, investeren en samenwerken.

Na de raadsverkiezingen (7 maart 2006) heeft de raad van Renswoude op 14 maart 2006 besloten niet mee te werken aan het opstellen van een profielschets voor een toekomstige gemeente in het Valleigebied. Wel heeft de raad besloten tot een onderzoek naar de verschillende herindelingsopties voor Renswoude. Onder leiding van prof. De Jong van de faculteit Bestuurskunde van de universiteit van Twente hebben studenten een onderzoek uitgevoerd. Het rapport 'Gemeente Renswoude zelfstandig de toekomst in?' (onderzoek naar de vormen en mogelijkheden tot samenwerking en samengaan) is in december 2006 gepresenteerd. Het rapport beveelt aan om ook andere opties te bezien voor het geval de zelfstandigheid van Renswoude ter discussie komt. Een RSW-samenvoeging ligt dan wat betreft affiniteit tussen inwoners en het agrarische karakter gevoelsmatig het meest voor de hand. Volgens de onderzoekers bleek dat er onder externe actoren veel draagvlak was voor deze optie (alle respondenten zagen dit als beste oplossing). Het college vindt dat deze variant vooral nadelen heeft vanuit het belang van de inwoners van Renswoude.

In februari 2007 heeft het college een voorlopig standpunt bepaald over het rapport. Als zelfstandigheid van Renswoude ter discussie komt is het model Ten Boer-Groningen in beeld. In verband hiermee heeft het college toen overleg gevoerd met Barneveld, Ede en Veenendaal. Op 13 maart 2007 heeft de raad een initiatiefvoorstel van de VVD fractie aanvaard en besloten een referendum te houden over de zelfstandigheid van Renswoude.

Renswoude heeft de bevolking geraadpleegd via een raadplegend referendum over een eventuele deelname aan een gezamenlijke profielschets voor een fusiegemeente. Op 26 september 2007 is het referendum gehouden. De volgende vraagstelling is daarvoor vastgesteld:

“Dient de gemeenteraad van Renswoude vast te houden aan behoud van zelfstandigheid van de gemeente Renswoude?”

De opkomst bedroeg 83,7% waarvan 98,4% koos voor behoud van zelfstandigheid van Renswoude.

Op 6 november 2007 heeft de raad haar standpunt bepaald over de bestuurlijke toekomst van Renswoude. In een eventuele arhiprocedure is behoud van zelfstandigheid de eerste optie. Als

behoud van zelfstandigheid ter discussie komt, kiest Renswoude in eerste instantie voor verregaande samenwerking met een grote gemeente op basis van de groeivariant van het model Ten Boer-Groningen. In dit kader worden Veenendaal en Barneveld als potentiële samenwerkingspartners genoemd. Een zeer grote Valleigemeente met deelgemeenten, waaronder Renswoude, is een mogelijk toekomstperspectief. Vanuit dit perspectief is Renswoude van oordeel dat RSW geen meerwaarde heeft voor de inwoners van Renswoude en zijn er twijfels over de duurzaamheid van de beoogde fusiegemeente. Renswoude voelt dan ook niets voor een RSW-fusie en vraagt zich af of een arhiprocedure enige zin heeft.

Scherpenzeel

De coalitiepartijen VVD-CU-CDA hebben in 2006 afgesproken dat in deze raadsperiode duidelijkheid moet komen over de bestuurlijke toekomst van de gemeente Scherpenzeel. In principe zijn er twee mogelijkheden: samengaan of samenwerken met andere gemeenten. Het proces om tot een beslissing over samengaan of samenwerken te komen dient uiterst zorgvuldig te verlopen. Daarom is het volgende proces afgesproken:

- a) er wordt een onafhankelijk onderzoek uitgevoerd naar de voor- en nadelen van samengaan en samenwerken;
- b) in samspraak met de inwoners wordt een profielschets opgesteld;
- c) de evaluatie van de samenwerking in ViP-verband (samenwerkingsverband tussen Barneveld, Leusden, Nijkerk, Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg) wordt uitgevoerd;

De drie documenten die naar aanleiding van de drie voorgaande punten worden opgesteld, worden gezamenlijk aangeboden aan de raad, waarna de raad zijn afweging voor de keuze tussen samengaan of samenwerken kan maken. De keuze bestaat uit samengaan of samenwerken en het tijdspad waarbinnen de gekozen optie moet worden uitgewerkt. Voor samenwerken geldt dat dan ook voor de intensiteit een keuze wordt gemaakt. Het streven is dat de keuzes uiterlijk eind maart 2007 worden gemaakt.

Op basis van de drie documenten, het onderzoeksrapport van een extern adviesbureau, een profielschets nieuwe gemeente met betrokkenheid van de inwoners en het evaluatierapport van ViP-samenwerking heeft de raad op 29 maart 2007 besloten voor samengaan door vorming van één gemeente die ruim het grondgebied van RSW+-gemeente beslaat. Voorts is het college van B&W gevraagd om in september 2007 met een stappenplan inclusief tijdsplanning te komen. Scherpenzeel heeft voor de zomer van 2007 gevolg geven aan de uitnodiging van Woudenberg om een gezamenlijke profielschets voor de nieuwe gemeenten op te stellen. Op 4 oktober 2007 heeft de raad de gezamenlijke profielschets "Eenheid in verscheidenheid" vastgesteld als basis om te komen tot een nieuwe RSW+-gemeente. Tevens heeft de raad besloten om GS van Gelderland te verzoeken om in regionale context onderzoek te doen naar de vorming van een RSW+-gemeente en daartoe een arhiprocedure te starten. Ook is een motie aangenomen. Mocht in de herindelingsprocedure komen vast te staan dat de RSW- of RSW+-gemeente niet haalbaar blijken te zijn dan wenst de raad dat de arhiprocedure wordt gestopt. De raad zal zich dan op de ontstane situatie beraden.

Woudenberg

De in het kwaliteitsrapport gedane aanbevelingen – ondermeer over de samenwerking(svisie) en de toekomstvisie - zijn door de raad overgenomen. Daarnaast heeft Woudenberg kennisgenomen van de kwaliteitsrapporten van Scherpenzeel en Renswoude. De raad heeft op 27 oktober 2005 een besluit genomen inhoudende dat in het licht van de toekomstige en regionale ontwikkelingen een voorkeur wordt uitgesproken voor de verbeterstrategie ‘ fuseren ’. Woudenberg zou het beste kunnen fuseren met Scherpenzeel en Renswoude (RSW+-variant). Vóórdat een definitief besluit wordt genomen over wel of geen fusie vindt de raad het belangrijk om de meerwaarde van de fusie aan te tonen in een profielschets.

Vervolgens is Woudenberg gestart met het schrijven van de profielschets “Samen sterk” (eind 2005-voorjaar 2006). De profielschets is tot stand gekomen met grote inbreng van inwoners en belangenorganisaties van Woudenberg. Na de raadsverkiezingen in maart 2006 bleken Renswoude en Scherpenzeel meer tijd nodig te hebben voor een besluit over hun bestuurlijke toekomst. Scherpenzeel en Renswoude hebben ieder voor zich een extern bureau een onderzoek laten doen naar de consequenties van een fusie dan wel naar varianten ter versterking van hun bestuurskracht. Het opstellen van een gezamenlijke profielschets is om die reden toen opgeschort.

In april 2007 heeft Woudenberg gevraagd aan Renswoude en Scherpenzeel om gezamenlijk een profielschets op te stellen voor een nieuw te vormen gemeente. Scherpenzeel ging in op de uitnodiging. Renswoude wilde in afwachting van de uitslag van het referendum (september 2007) niet meeschrijven aan de gezamenlijke profielschets (Eenheid in verscheidenheid). Scherpenzeel en Woudenberg hebben een gezamenlijke profielschets opgesteld waarbij ook de toekomstvisie van Renswoude is betrokken. In alle fasen van dit proces hebben de gemeentebesturen van Scherpenzeel en Woudenberg het bestuur van Renswoude op de hoogte gehouden. Het schrijven van de profielschets is erop gericht samen te werken aan de voorlopige toekomstvisie. De status van de gezamenlijke profielschets is dat het een opmaat vormt voor een definitieve toekomstvisie die in een arhiproces wordt opgesteld. In dat traject is voor alle betrokken voldoende gelegenheid om input te geven aan het opstellen van de toekomstvisie.

Op 27 september 2007 heeft raad de gezamenlijke profielschets vastgesteld en besloten ons te vragen om een arhiprocedure te starten. Tevens heeft de raad een motie vastgesteld waarin is uitgesproken dat als in de arhiprocedure duidelijk wordt dat RSW of RSW+ niet haalbaar blijkt er voor de raad op dat moment een nieuwe situatie ontstaat. Voor de raad dient dan een moment van heroverweging te zijn om zich over de dan ontstane situatie te beraden.

4. Arhiverzoek Scherpenzeel en Woudenberg

Scherpenzeel en Woudenberg hebben het arhiverzoek gedaan omdat de gemeenten verwachten dat in de nabije toekomst door allerlei toekomstige (rijks)ontwikkelingen (decentralisatie rijkstaken, rapport Van Aartsen) hun bestuurskracht het beste kan worden versterkt met een herindeling/opschaling. Het arhi-verzoek is gericht op een onderzoek naar de vorming van een RSW+-gemeente in regionale context. Hierbij staat de + voor mogelijke grenscorrecties met Utrechtse Heuvelrug. Aan het verzoek ligt een gezamenlijk (Scherpenzeel, Woudenberg) vastgestelde profielschets voor de nieuwe gemeente ten grondslag. Deze profielschets vormt slechts een opmaat naar een definitieve toekomstvisie die wordt opgesteld tijdens de arhiprocedure. Overigens is bij het opstellen van de profielschets gebruik gemaakt van de toekomstvisie van Renswoude en is Renswoude in alle fasen van het totstandkomingsproces geïnformeerd.

Utrechtse Heuvelrug. PS hebben bij de vaststelling van het herindelingsadvies Heuvelrug in 2005 ermee ingestemd om een eventuele grenscorrectie van Overberg en grenscorrecties Maarn-Woudenberg te beschouwen in een arhiprocedure voor het Valleigebied. Om die reden dient Utrechtse Heuvelrug geclausuleerd betrokken te worden bij een eventuele arhiprocedure voor het Valleigebied.

5. Ontwikkelingen

Wij starten de procedure op verzoek van Scherpenzeel en Woudenberg met het resultaat RSW+ als inzet. Renswoude komt tot een ander voorstel en noemt als behoud van zelfstandigheid ter discussie komt, het Ten Boer-Groningenmodel als mogelijke oplossing voor de langere termijn. Hoewel dit voorstel afbreuk doet aan het verzoek van Scherpenzeel en Woudenberg, zullen wij ook deze variant onderzoeken. Daartoe betrekken wij Veenendaal en Barneveld geclausuleerd bij deze arhiprocedure.

In het bestuursakkoord van VNG-rijk is veel aandacht voor het versterken van de bestuurskracht van gemeenten. Zij onderschrijven dat decentralisatieambities van het kabinet bestuurskrachtige gemeenten vereisen om een doelmatige en doeltreffende taakuitoefening te kunnen garanderen. De commissie Van Aartsen (in opdracht van VNG) heeft zich gebogen over het versterken van de autonome positie van gemeenten en mogelijkheden van differentiatie tussen gemeenten. De commissie is van oordeel dat schaalvergroting door herindeling nodig is (gemeente is eerste overheid, veel samenwerkingsverbanden leiden tot ondoorzichtigheid en belemmeren democratische controle).

In de begroting van BZK 2008 staat dat gemeenten de 'front office' van het openbaar bestuur zijn. Uitbreiding van het takenpakket van gemeenten plaatst gemeenten en rijk voor de opgave om de bestuurskracht van gemeenten te versterken.

De gemeenten Barneveld, Nijkerk, Leusden, Woudenberg, Scherpenzeel en Renswoude werken samen in het *Vallei-in-Perspectief; afgekort de ViP-samenwerking*. Een samenwerkingsverband, dat wordt ondersteund door de provincies Utrecht en Gelderland.

De ViP-samenwerking is van start gegaan onder de naam Strategisch Gebiedsperspectief Vallei. In februari 2003 ondertekenden de betrokken besturen een convenant waarin werd vastgelegd op welke terreinen en met welke ambities zij met elkaar zouden samenwerken. Op vier beleidsterreinen vinden de gemeenten elkaar in het bijzonder: sociale zaken, ruimtelijke ordening en handhaving en verkeer en vervoer.

Op 20 november 2007 heeft de stuurgroep besloten om deze samenwerking op 31 december 2007 stop te zetten. De ViP-samenwerking wordt beëindigd omdat gemeenten er niet in geslaagd zijn op drie terreinen (WOZ/belastingen, ICT en Sociale Zaken) voldoende draagvlak te verkrijgen. Met name Barneveld had bedenkingen tegen de financiële gevolgen van de samenwerking. De gemeenten hebben wel aangegeven dat samenwerking in welke vorm dan ook nodig is en blijft, maar verbinden daar momenteel nog geen structuur aan.

6. Rijksbeleid en provinciale kaders

Beleidskader gemeentelijke herindeling rijk

Het kabinetsbeleid met betrekking tot gemeentelijke herindeling is verwoord in het Beleidskader gemeentelijke herindeling (vastgesteld door de ministerraad op 13-12-2002). Dit beleidskader dient

tevens als toetsingskader voor gemeenten en provincies bij initiatieven over gemeentelijke herindeling. Een herindelingsadvies (een PS-besluit) wordt getoetst aan een zestal criteria:

1. *Draagvlak*. Het draagvlak onder de bevolking voor de herindeling moet geoptimaliseerd worden en zijn.
2. *Bestuurskracht*. De bestuurlijke en ambtelijke organisatie dient voldoende onkwetsbaar te zijn om taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden goed uit te oefenen, zodat door een goede arbeidsmarktpositie en de juiste mate van specialisatie gekomen kan worden tot goed bestuur en dienstverlening.
3. *Duurzaamheid*. De gemeente moet zijn toegerust voor een langere periode en niet binnen afzienbare tijd weer in een herindelingsdiscussie geraken.
4. *Interne samenhang van nieuwe gemeente*. De gemeente moet een logische interne samenhang hebben die identiteit geeft (sociaal, cultureel, economisch etc.) aan de nieuwe eenheid.
5. *Regionale samenhang en evenwicht*. De gemeente moet een goede effectieve bestuurlijke partner zijn en een bijdrage kunnen leveren aan intergemeentelijke samenwerking. Dit criterium houdt ook in dat geen restproblematiek ontstaat.
6. *Planologische ruimtebehoefte*. Indien zodanige ruimtelijke knelpunten ontstaan dat die door samenwerking niet op te lossen zijn dan kan dit een criterium zijn.

In het Algemeen Overleg van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties van de Tweede Kamer van 11 september 2003 is dit beleidskader en in het bijzonder de toetsingscriteria draagvlak en bestuurskracht uitgebreid besproken. Overigens wordt het Beleidskader gemeentelijke herindeling van het kabinet door de commissie BZK breed gedragen.

De minister, daarbij gesteund door een meerderheid van de Tweede Kamer, heeft het volgende opgemerkt. Het is moeilijk rangorde in de criteria aan te brengen. Hij is geneigd om *draagvlak* en *bestuurskracht* iets zwaarder te laten wegen dan de overige criteria.

Voor het bepalen van het *draagvlak* is een belangrijke rol weggelegd voor de gemeenteraad. De raad moet zich vergewissen van opvattingen onder de bevolking. De wijze waarop dat gebeurt, mogen ze zelf bepalen (bijv. telefonische raadpleging, enquête interview of referendum).

Overigens heeft één gemeente geen vetorecht als men in de regio tot de conclusie is gekomen dat herindeling het meest geëigende middel is om bestuurlijke en ambtelijke problemen op te lossen. Gemeenten moeten zich ook bewust zijn van hun regionale verantwoordelijkheid en hun problemen niet afwentelen op buurgemeenten.

Tenslotte wordt in dit verband nog opgemerkt dat bij een herindelingsinitiatief van de provincie (vanzelfsprekend) ook rekening wordt gehouden met en geïnvesteerd in het draagvlak door burgers met argumenten te overtuigen.

De nieuwe gemeente dient over het draagvlak te beschikken om voldoende *bestuurskracht* te ontwikkelen. Deze bestuurskracht moet zich vertalen in de bestuurlijke en in de ambtelijke organisatie van de nieuwe gemeente die voldoende onkwetsbaar is en in staat is tot een goede uitoefening van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

Provinciale kaders provincie Gelderland

De provincie heeft voor deze statenperiode geen beleid geformuleerd over gemeentelijke herindeling.

Provinciale kaders provincie Utrecht

Provinciale Staten hebben op 9 januari 2006 een bestuurlijk kader vastgesteld inhoudende uitgangspunten voor de positionering van de provincie Utrecht in het bestuurlijk veld en de strategische profilering als midden bestuur. Daarin zijn ook uitgangspunten op gemeentelijk niveau (lokaal) opgenomen.

Uitgangspunt nr. 17:

“Als een kwaliteitsmeting is uitgevoerd geven GS eigenstandig een advies over de uitkomsten. Dit advies wordt met de uitkomsten van de kwaliteitsmeting aan provinciale staten voorgelegd”.

Uitgangspunt nr 19:

“Versterking van de bestuurskracht kan variëren van een eigenstandige versterking van de gemeentelijke bestuurskracht of van niet-vrijblijvende vormen van intergemeentelijke samenwerking tot gemeentelijke herindeling”.

Uitgangspunt nr. 20:

Het is de verantwoordelijkheid van de gemeenteraden hun inwoners actief te informeren en raadplegen over een voorgenomen herindeling. Gemeenten moeten een zelfde methodiek hanteren om hun inwoners te raadplegen. PS kunnen dit proces op verzoek van de gemeente ondersteunen. Als een meerderheid van de gemeenteraden vanuit haar eigen verantwoordelijkheid (na raadpleging van de burgers) aangeeft tot een herindeling te willen komen, wordt voldaan aan het dominante criterium van draagvlak zoals dat door de minister is geformuleerd. PS behouden ook in dit geval hun eigen verantwoordelijkheid, maar de opvatting van de raden speelt een zeer zwaarwegende rol in het besluit tot het in gang zetten van een herindeling.

7 Bestuurlijk overleg gemeenten Valleigebied

In november/december 2007 en januari 2008 zijn de gemeenten Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Renswoude, Woudenberg, Scherpenzeel en Barneveld geconsulteerd over het arhiverzoek van Scherpenzeel en Woudenberg, en de brief van Renswoude over hun bestuurlijke toekomst.

Dit gaf de navolgende uitkomst.

Scherpenzeel wenst een arhiprocedure te starten en de vorming van een RSW+-gemeente te onderzoeken in regionale context. Mocht dat niet haalbaar blijken te zijn uit het herindelingsontwerp dan wenst de raad dat de arhiprocedure wordt gestopt. Ook een motie met deze strekking is vastgesteld. Op dit moment is geen betrokkenheid gewenst noch noodzakelijk van Barneveld. *Woudenberg* heeft ook een arhiverzoek ingediend gericht op de vorming van een RSW+-gemeente. Als in de arhiprocedure komt vast te staan dat de RSW+-gemeente niet of niet geheel wordt gerealiseerd dan dient er een moment van heroverweging te zijn voor de raad. Een motie met deze strekking is unaniem in de raad aangenomen.

Renswoude houdt unaniem vast aan behoud van zelfstandigheid en voelt dan ook niets voor een fusie. Renswoude verzoekt GS om niet betrokken te worden in een eventuele arhiprocedure. In een eventuele arhiprocedure is behoud van zelfstandigheid de eerste optie. Als behoud van zelfstandigheid ter discussie komt, kiest Renswoude in eerste instantie voor verregaande samenwerking met een grote gemeente op basis van de groeivariant van het model Ten Boer-Groningen met Veenendaal dan wel Barneveld. Een zeer grote Valleigemeente met deelgemeenten, waaronder Renswoude, is een mogelijk toekomstperspectief.

Barneveld heeft naar aanleiding hiervan te kennen gegeven haar opvattingen over de fusie van de RSW-gemeenten kenbaar te willen maken. Zij willen in het kader van het open overleg deelnemen aan de discussie over de bestuurlijke organisatie en daarover hun opvatting geven. De primaire keuzes van de drie gemeenten Renswoude, Woudenberg en Scherpenzeel worden gerespecteerd. Renswoude noemt echter Barneveld als potentiële samenwerkingspartner en daarom wenst Barneveld betrokken te worden in de arhi.

Veenendaal wenst betrokken te worden bij een arhiprocedure waarbij onderzoek wordt gedaan naar het duurzaam versterken van de bestuurskracht van gemeenten in het Valleigebied in regionaal perspectief. Daarbij vinden zij ook de eigen positiebepaling in regionale context na 2015 van belang.

Utrechtse Heuvelrug kan begrijpen dat GS onderzoek willen doen naar schaalvergroting om de bestuurskracht van gemeenten duurzaam te versterken gelet op de ervaringen met Utrechtse Heuvelrug. De relatie met Overberg is sterk verbeterd. De vraag is of deze grenscorrectie nog gewenst is. De betrokkenheid bij een mogelijke arhiprocedure vanwege enkele grenscorrecties is verklaarbaar en komt niet onverwacht.

Conclusie

Er is draagvlak voor het voorstel om vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid dat er duurzame en bestuurskrachtige gemeenten nodig zijn die bijdragen aan regionale beleidsopgaven en complexe nieuwe opgaven in het kader van de decentralisatie door het rijk, daar samen onderzoek naar te doen binnen het kader van een arhiprocedure. In de arhiprocedure worden de raadsbesluiten en aangenomen moties van Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg zorgvuldig betrokken. Dit betekent dat naast de drie genoemde gemeenten ook Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal en Barneveld geclausuleerd betrokken dienen te worden in de arhiprocedure. Utrechtse Heuvelrug vanwege mogelijke grenscorrecties. Veenendaal en Barneveld omdat zij als potentiële samenwerkingspartner door Renswoude worden genoemd.

8. Voorstel

Scherpenzeel en Woudenberg hebben een verzoek ingediend om in een arhiprocedure in regionale context de haalbaarheid te onderzoeken van de vorming van een RSW+gemeente. Buurgemeente Renswoude voelt niets voor een fusie en houdt unaniem vast aan behoud van zelfstandigheid, gebaseerd op de uitkomst van de kwaliteitsmeting en de uitslag van het referendum. Centraal dient te staan dat de belangenbehartiging en dienstverlening aan burgers optimaal geborgd is en blijft. Het is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid dat er duurzame en bestuurskrachtige gemeenten zijn die kunnen bijdragen aan regionale beleidsopgaven en uitvoering kunnen geven aan complexe wetgevingsvraagstukken nu en in de verderweg gelegen toekomst. Wij willen daar samen met de betrokken gemeenten onderzoek naar doen waarbij de raadsbesluiten en moties van Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg zorgvuldig worden betrokken. De Wet arhi biedt daartoe een goed kader.

De arhiprocedure start met de fase van open overleg. Deze fase wordt gekenmerkt door het onderzoeken van draagvlak voor het oplossen van bestuurlijke vraagstukken dan wel het duurzaam versterken van de bestuurskracht in regionale context. Deze fase wordt afgerond met een herindelingsontwerp als blijkt dat er draagvlak is voor een herindelingsvariant en het wenselijk is dat de bestuurlijke vraagstukken in deze context worden opgelost. Is de conclusie dat er geen enkel

draagvlak is cq bestuurlijke vraagstukken ook op andere wijze kunnen worden opgelost, dan kan de arhiprocedure worden stopgezet.

In afwijking van de arhiprocedure stellen wij voor om eerst de uitkomsten van het open overleg en het onderzoek te delen met de beiden statencommissies. Vervolgens neemt de herindelingscommissie een besluit over het opstellen van een herindelingsontwerp of niet. De arhiprocedure stopt als er geen herindelingsontwerp wordt opgesteld.

In deze context wordt voorgesteld:

1. Op verzoek van Woudenberg en Scherpenzeel stellen wij voor om een arhiprocedure te starten met Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg. Daarbij worden de raadsbesluiten en moties van Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg zorgvuldig betrokken. Daarnaast betrekken wij geclausuleerd in de arhiprocedure Veenendaal en Barneveld vanwege het genoemde model Ten-Boer-Groningen en Utrechtse Heuvelrug vanwege mogelijke grenscorrecties.
2. In de fase van overleg ondermeer te onderzoeken of er draagvlak bestaat voor het arhiverzoek van Scherpenzeel en Woudenberg, de grenscorrecties Overberg en Maarn/Leersum-Woudenberg, de visie op langere termijn van Renswoude (o.m. model Ten Boer-Groningen). Hierbij staat centraal een duurzame versterking van de bestuurskracht van Valleigemeenten in regionale context.
3. De uitkomsten daarvan worden met de beide statencommissies besproken. Vervolgens neemt de herindelingscommissie een besluit over het opstellen van een herindelingsontwerp of niet.

9. Instellen herindelingscommissie

De Wet arhi schrijft voor dat bij een wijziging van de provinciale indeling PS van de betrokken provincies een (herindelings)commissie instellen. Deze commissie bestaat uit leden van GS en treden in de plaats van GS (herindelingcommissie voert het open overleg en stelt het herindelingsontwerp vast etc.). Gedeputeerde Staten stellen voor om de beide portefeuillehouders bestuurlijke organisatie, te weten mw. M.G. Dekker en de heer Th.H.C. Peters, als lid van de herindelingcommissie te benoemen.

Het primaat van de procesvoorbereiding ligt bij de provincie Utrecht en ook draagt zij primair zorg voor de (externe) communicatie.

10. Communicatie

Bij het starten van de arhiprocedure is het belangrijk de communicatie zorgvuldig aan te pakken. Gedurende het proces zal helder worden gecommuniceerd dat de arhiprocedure gericht is op versterking van de bestuurskracht waarbij zowel samenwerking als gemeentelijke herindeling mogelijke opties zijn. De communicatie zal zich richten op de volgende doelgroepen¹:

- Primair: colleges van B&W en raadsleden
- Secundair: inwoners

---

¹ Het betreft de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal en Woudenberg

De communicatie heeft zich tot op heden gericht op de colleges van burgemeester en wethouders. Begin maart 2008 zal een eerste informatieavond plaatsvinden voor de colleges van b&w en de raadsleden van de desbetreffende gemeenten. De herindelingscommissie leidt de bijeenkomst in en licht het proces toe, en er is ruim gelegenheid tot het stellen van vragen. Dit is slechts een begin. Momenteel wordt gewerkt aan een communicatieplan uitgezet in de tijd.

De desbetreffende gemeenten zullen zelf gaandeweg het proces hun eigen inwoners informeren. De provincies zullen hierin faciliteren door het instellen van een communicatiewerkgroep. Deze werkgroep kan afspraken maken over (gezamenlijke) persberichten, een speciale website, informatie op de gemeentelijke informatiepagina's, informatiebijeenkomsten, betrokkenheid van inwoners, e.d. Door het lanceren van een aparte website (on-line gedurende het proces), is het mogelijk alle doelgroepen te informeren en aangehaakt te houden. Met name voor inwoners een belangrijke bron van informatie.

11. Vervolprocedure

Nadat Provinciale Staten hebben ingestemd met het voorstel wordt op basis van de Wet arhi de volgende procedure doorlopen (verwijzingen naar de Wet arhi staan tussen haakjes). Opgemerkt wordt dat op grond van artikel 15, tweede lid, van de Wet arhi de herindelingscommissie in de plaats treedt van GS.

De herindelingsprocedure luidt als volgt:

De herindelingscommissie stelt burgemeester en wethouders van de betrokken gemeenten in de gelegenheid met hen overleg te voeren over de wens tot wijziging van de gemeentelijke indeling. Het overleg duurt **ten hoogste 6 maanden** (artt. 15, lid 2, juncto 8, lid 1); het zogenoemde 'open' overleg.

In afwijking van de arhiprocedure zullen eerst de uitkomsten van het open overleg en het onderzoek worden besproken met de beiden statencommissies. Vervolgens neemt de herindelingscommissie een besluit over het opstellen van een herindelingsontwerp of niet.

Uiterlijk 3 maanden na afloop van het overleg stelt de herindelingscommissie een herindelingsontwerp vast en zendt dit tezamen met een verslag van het gevoerde overleg aan de betrokken gemeenteraden en aan Onze Minister (artt. 15, lid 2, juncto 8, lid 2).

Financieel toezicht. Met ingang van de dag waarop een gemeente blijkt een herindelingsontwerp, een herindelingsadvies of een voorstel van wet in aanmerking komt om te worden opgeheven, behoeven door gedeputeerde staten aangewezen (financiële) besluiten van het gemeentebestuur de goedkeuring van gedeputeerde staten. Aangewezen kunnen worden categorieën van besluiten die kunnen leiden tot nieuwe uitgaven, tot verhoging van bestaande uitgaven dan wel tot verlaging van bestaande inkomsten of vermindering van vermogen (art. 21 lid 1 en 2)

Burgemeester en wethouders leggen het herindelingsontwerp binnen **2 weken** na ontvangst gedurende **8 weken** ter inzage op de gemeentesecretarie. De terinzagelegging wordt bekendgemaakt. Gedurende de termijn van terinzagelegging kan een ieder zijn zienswijze over het ontwerp kenbaar maken aan gedeputeerde staten (art. 8 lid 3)

De gemeenteraden kunnen tot **uiterlijk 3 maanden** na ontvangst van het herindelingsontwerp hun zienswijze kenbaar maken aan de herindelingscommissie (art. 8 lid 4). Vervolgens neemt de commissie een beslissing over de ingekomen zienswijze. Zonodig wordt het ontwerp aangepast.

Het (aangepaste) ontwerp-herindelingsadvies wordt door Provinciale Staten vastgesteld **uiterlijk 4 maanden** na afloop van de termijn bedoeld in het vierde lid. Een vastgesteld herindelingsadvies wordt aan Onze Minister gezonden. (art. 14 lid 1) Indien het herindelingsadvies een voorstel bevat tot samenwerking, eindigt de procedure en wordt het advies niet aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gezonden.

Indien Onze Minister besluit op basis van een herindelingsadvies een voorstel voor een herindelingsregeling te doen, zendt hij het voorstel aan de ministerraad **binnen 4 maanden** na ontvangst van het herindelingsadvies (art. 11).

Daarna volgt behandeling van het wetsvoorstel in Tweede en Eerste Kamer.

Als Provinciale Staten instemmen met dit voorstel zal een tijdschema voor de arhiprocedure worden uitgewerkt. Uitgangspunt is dat de arhiprocedure op een zorgvuldige, open en transparante wijze wordt doorlopen. Zorgvuldigheid gaat boven snelheid.

12. Financiën

De (externe) kosten van deze arhiprocedure worden begroot om €30.000, -. Het gaat hierbij om kosten voor plaatsing van advertenties, drukwerk en incidentele ondersteuning en financieel onderzoek positie gemeente(n). In verband hiermee wordt voorgesteld om incidenteel € 30.000,-- beschikbaar te stellen. De provincie Utrecht voor €20.000,-- ten laste van het budget SGP-VBO en de provincie Gelderland voor €10.000,--.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

voorzitter,

R.C. Robbertsen

secretaris,

Drs. H.H. Sietsma

Gedeputeerde Staten van Gelderland,

voorzitter,

C. Cornielje

secretaris,

drs. H.M.D. Brouwer

Bijlagen

1. Notitie Kwaliteitsmeting Utrechts bestuur 2004
2. GS brief over Bestuurlijke organisatie Valleigebied d.d. 30-5-2006
3. Memo Voortgang bestuurlijke organisatie Valleigebied 22-1-2007
4. Memo voortgang versterking bestuurskracht Valleigebied 10-9-2007
5. Raadsbesluit profielschets Woudenberg d.d. 27-9-2007
6. Motie gezamenlijke profielschets Woudenberg d.d. 27-9-2007
7. Gezamenlijke profielschets "Eenheid in verscheidenheid".
8. Uittreksel uit kwaliteitsrapport Woudenberg 2005
9. Raadsbesluit profielschets Scherpenzeel d.d. 4-10-2007
10. Motie gezamenlijke profielschets Scherpenzeel d.d. 4-10-2007
11. Uittreksel kwaliteitsrapport Scherpenzeel 2005
12. Uitslag referendum over zelfstandigheid Renswoude d.d. 26-9-2007 en persbericht
13. Raadsbesluit bestuurlijke toekomst Renswoude d.d. 6-11-2007
14. Uittreksel uit kwaliteitsrapport Renswoude 2005

Kwaliteitsmeting Utrechts bestuur

bijlage 1

Aanleiding

De Utrechtse gemeenten zijn volop in beweging. Er worden vele initiatieven ontplooid die moeten bijdragen aan een goed functionerend lokaal bestuur. Zo geven de gemeenten in Utrecht-West vorm aan een gemeenschappelijke regeling onder het motto 'Met acht meer kracht', werken de gemeenten in het verband van SGP-Vallei intensief samen aan een aantal projecten en willen de gemeenten Houten, IJsselstein, Nieuwegein en Vianen hun samenwerking intensiveren. In een aantal gemeenten is er behoefte om de kwaliteit van de eigen organisatie in kaart te brengen. De gemeente Woudenberg heeft de provincie verzocht een kwaliteitsmeting uit te voeren, evenals de gemeenten Breukelen en Abcoude.

Medio 2003 zijn door de provincie Utrecht een aantal bestuurskrachtmetingen uitgevoerd op de Heuvelrug. Toen is een relatief sobere methodiek gebruikt. In de nu voorgestelde methodiek zijn de kwaliteitsdebatten een nieuw element, die maken dat de uitkomst van de kwaliteitsmeting beter objectieverbaar wordt.

Kwaliteitsmetingen: balans tussen kunnen en willen

De provincie Utrecht wil een faciliterende en presterende provincie zijn. Inherent aan deze opstelling is het streven naar innovatieve beleidsoplossingen en werkwijzen. De kwaliteitsmetingen ten behoeve van de versterking van het Utrechts lokaal bestuur zijn een voorbeeld van zo'n innovatieve werkwijze. In de visie van de provincie Utrecht is de kwaliteitsmeting een middel om een beeld te krijgen van de kwaliteit van de gemeentelijke organisatie. Het resultaat van de kwaliteitsmeting is het startpunt van een gesprek met de gemeente over het eigen functioneren en eventuele mogelijkheden om de kwaliteit van het eigen functioneren te versterken. Er dient naar onze mening sprake te zijn van "een evenwichtige balans tussen de kwaliteit van het gemeentelijk functioneren (het 'kunnen') enerzijds en de lokale ambities (het 'willen') anderzijds". Kwaliteitsmetingen hebben dus betrekking op het gemeentelijk functioneren in de volle breedte. Door de kwaliteitsmetingen periodiek te herhalen ontstaat een *kwaliteitssysteem*. Een goed presterende lokale overheid vraagt om sterke gemeenten en een sterke provincie. Het is in het belang van de regio om de taken en opgaven waar zij voor staan goed op te kunnen pakken en de ambities te realiseren. Dit vereist een samenspel tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en de provincie, waarbij partnerschap het uitgangspunt van handelen is. Een ander instrument dat daaraan bijdraagt is de invoering van het gebiedsgericht werken.

Wij onderscheiden vier rollen waarin de gemeenten dag in dag uit hun kwaliteiten laten zien. Dit onderscheid in rollen wordt breed gehanteerd in Nederland waar het gaat om het in beeld brengen van de kwaliteit en bestuurskracht van het (lokaal) bestuur.

1. de gemeente als bestuur van de lokale gemeenschap

De meest klassieke rol van de gemeente als politieke en bestuurlijke entiteit die belast is met de behartiging van belangen van het grondgebied en de inwoners van de gemeente. De kern van de rol van gemeente als bestuur van de gemeenschap zit hem in (het vermogen tot) het leggen van een verbinding tussen lokaal bestuur en de lokale samenleving. De kwaliteitsmeting richt zich in dit verband op:

- de relatie burger en bestuur;
- betrokkenheid en participatie burgers bij bestuur;
- toegankelijkheid gemeente en weging belangen.

2. de gemeente als publieke dienstverlener

Waar de gemeente optreedt als aanbieder en producent van bepaalde publieke goederen en diensten. De gemeente ontmoet in deze rol de burger in twee 'gedaanten': in die als *participant* in beleidsontwikkeling en in die als *klant* of afnemer van collectieve of individuele diensten. De kwaliteitsmeting richt zich in dit verband op:

- kwetsbaarheid en strategisch vermogen van de organisatie;
- professionaliteit en samenspel bestuur, politiek en apparaat;
- mate van vraag- en klantgericht werken.

3. de gemeente als onderdeel van het bestuurlijke bestel

De gemeente als onderdeel van een groter bestuurlijk geheel, 'het Huis van Thorbecke'. Een rol waarin de gemeente in wisselwerking met andere overheden moet opereren als behartiger van lokale belangen maar tevens een bijdrage moet leveren aan de realisatie van (boven-)regionale opgaven. De kwaliteitsmeting brengt in dit verband in kaart:

- het karakter van de intergemeentelijke samenwerking;
- positie ten opzichte van andere bestuurslagen;
- externe oriëntatie en belangenbehartiging.

4. de gemeente als vernieuwende organisatie

Waar de gemeente laat zien op welke wijze zij de kwaliteitseisen die zij zichzelf stelt op de hiervoor genoemde rollen, borgt in de eigen organisatie. De wijze waarop zij in beleids- en bedrijfsvoering creativiteit en innovativiteit aan de dag legt en perspectieven biedt voor haar medewerkers. De kwaliteitsmeting richt zich hier op:

- innovativiteit en veranderingsgezindheid;
- de gemeente als werkgever;
- de financiële positie.

Strategische waarde

Met de Utrechtse kwaliteitsmetingen trachten we *inzicht* te krijgen in het gemeentelijk functioneren en *uitzicht* te krijgen op versterking van het gemeentelijk functioneren. Met name dit uitzicht op versterking van het Utrechts lokaal bestuur maakt de strategische waarde van het instrument duidelijk. In de kern schuilt dat uitzicht in vier mogelijke verbeterstrategieën die als gevolg van de meting kunnen worden benoemd: consolideren; het 'kunnen' en het 'willen' zijn in balans. Wat is nodig om in de toekomst deze kwaliteit te behouden?

investeren; het 'kunnen' en het 'willen' zijn niet in balans. Of de lokale ambities moeten worden bijgesteld of er moet worden geïnvesteerd in de gemeentelijke roluitoefening.

samenwerken; het 'kunnen' en het 'willen' zijn niet in balans. Het is efficiënter om samenwerking met andere gemeenten of de provincie te zoeken dan om lokale investeringen te plegen om de balans in evenwicht te brengen.

fuseren; het 'kunnen' en het 'willen' zijn niet in balans. De disbalans manifesteert zich op een groot deel van het gemeentelijk functioneren en/of lokale investeringen en samenwerking bieden geen duurzame oplossingen. De fusiestrategie is 'ultimum remedium'.

Bovenstaande verbeterstrategieën maken duidelijk dat de Utrechtse kwaliteitsmetingen zeker *niet* als opmaat naar gemeentelijke herindelingen moeten worden gezien. De kwaliteitsmetingen zijn een belangrijk instrument in het kwaliteitsdenken in de Utrechtse bestuurlijke organisatie.

Rolverdeling

De provincie Utrecht neemt als presenterende provincie het voortouw in de ontwikkeling van de kwaliteitsmetingen en voert de regie op de uitvoering. Gemeenten treden op als opdrachtgever. Kwaliteitsmetingen worden dus op vrijwillige basis afgenomen. Een gezamenlijk projectteam van de provincie en de betreffende gemeente treedt op als opdrachtnemer voor de uitvoering van de kwaliteitsmeting. Gemeente en provincie maken hier gezamenlijk afspraken over de uitvoering en inhoud van de meting en de wijze waarop wordt omgegaan met de resultaten van de meting.

Gemeenten hebben baat bij de kwaliteitsmeting omdat zo:

inzicht ontstaat in de eisen die de omgeving stelt aan het gemeentelijk functioneren;
inzicht ontstaat in de kwaliteit van het gemeentelijk functioneren;
uitzicht ontstaat op versterking van het gemeentelijk functioneren;
verbetering optreedt van het bestuurlijk partnerschap met de provincie.

De provincie Utrecht heeft baat bij de kwaliteitsmeting omdat zo:

inzicht ontstaat in het functioneren van het Utrechtse lokaal bestuur;
voeding wordt gegeven aan de gebiedscoördinatie;
uitzicht ontstaat op versterking van de Utrechtse bestuurlijke organisatie;
verbetering optreedt van het bestuurlijk partnerschap met gemeenten.

Methodiek: fasering, activiteiten en capaciteit

De methodiek die wij hanteren is gebaseerd op het boek "Gemeenten in ontwikkeling" van Theo Toonen e.a.. In de kwaliteitsmeting worden vier fasen onderscheiden. Voorafgaand aan de eerste fase vindt een startbijeenkomst plaats, waar het projectteam, bestaande uit (twee) gemeentelijke en (twee) provinciale medewerkers, praktische afspraken maakt over de volgen werkwijze.

1. Inventarisatie

Een goede analyse van en inspirerende debatten over een complex thema als bestuurskracht begint bij een confrontatie met sprekende kengetallen, cijfers en uitspraken. Tijdens de eerste inventariserende stap worden gegevens verzameld waarmee zoveel mogelijk kan worden geobjectiveerd hoe de gemeente de genoemde rollen vervult. Dit gebeurt door:

bestudering van beleidsdocumenten;
bestudering bestaand onderzoek;
verzamelen gegevens uit secundaire bronnen (zoals provinciaal register);
voeren van een aantal oriënterende gesprekken met sleutelfiguren.

Deze inventarisatie mondt uit in een document, een zogenaamde profielschets van de gemeente. De profielschets beschrijft en objectiveert naar de vier rollen maar ook in algemene zin de stand van zaken in de gemeente.

2.Kwaliteitsdebatten

Er bestaat geen objectieve norm voor de kwaliteit van het gemeentelijk functioneren. De kwaliteit wordt bepaald door de verwachting ten aanzien van het gemeentelijk functioneren en het feitelijk presteren van de gemeentelijke organisatie, en is daarmee uiterst subjectief. In vijf kwaliteitsdebatten van elk ongeveer 2 uur laten we relevante betrokkenen hun eigen (subjectieve) kwaliteitsoordelen uitspreken. Omdat via deze vorm veel betrokkenen hun oordeel kunnen uitspreken, geven we de discussie over kwaliteit van het gemeentelijk functioneren een intersubjectief (semi-objectief) karakter. Per gemeente worden vijf kwaliteitsdebatten georganiseerd:

- met het College van B&W;
- met de Raad;
- met de ambtelijke top;
- met het maatschappelijk middenveld;
- en met de medeoverheden van de gemeente.

Deze debatten staan onder leiding van een externe discussieleider hetgeen nodig is om de scherpte in het debat te houden. Er zal met behulp van stellingen worden gediscussieerd over de kwaliteit van het gemeentelijk functioneren.

3.Analyse

Na afloop van de debatten wordt het tot dan toe uit stappen 1 en 2 verkregen materiaal geanalyseerd (bureau-analyse). De kwaliteit van het gemeentelijk functioneren wordt genormeerd op basis van de oordelen die tijdens de debatten zijn uitgesproken, bestuurskundige normen die aan het functioneren van het lokaal bestuur worden gesteld en mogelijke benchmark-gegevens.

4.Strategische slotsessie

Waarin de gemeente samen met de provincie het (gebleken) gemeentelijk functioneren ('kunnen') en de lokale ambities ('willen') tegen elkaar afzet. Gesproken wordt over de manier waarop beide met elkaar in balans en op een hoger niveau kunnen worden gebracht. De kwaliteitsmeting is geen vrijblijvende exercitie. Gemeente en provincie zullen afspraken maken over de versterking van de kwaliteit van het gemeentelijk functioneren. Het projectteam levert een discussienotitie aan op basis waarvan bestuurders (B&W, portefeuillehouder bestuurlijke organisatie) kunnen discussiëren over mogelijke verbeterstrategieën.

Bijlage 2

Aan Provinciale Staten	Datum	: 30 mei 2006
t.b.v statencommissie Bestuur en Middelen	Uw Kenmerk	:
	Ons kenmerk	:
	Contactpersoon	: Hans Versteeg
	E-mail:hans.versteeg@provincie-utrecht.nl	
	Doorkiesnr.	: 030-2583364

Onderwerp: Bestuurlijke organisatie Valleigebied

In het kader van de informatievoorziening treft u hierbij de betreffende stukken aan.

Aanleiding

De commissie BEM is in haar vergaderingen van 27 februari en 20 maart 2006 geïnformeerd over de uitkomsten van de kwaliteitsmeting van de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg. Afsproken is om ná de gemeenteraadsverkiezingen uw commissie nader te informeren over de standpunten van deze gemeenten en het vervolgtraject. In deze brief wordt u daarover geïnformeerd.

Stand van zaken Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg

De raad van **Renswoude** heeft in maart 2006 besloten om een onderzoek te laten uitvoeren naar de bestuurlijke toekomst van Renswoude. Daarbij zullen verschillende varianten worden beschouwd. Naast zelfstandigheid of herindeling worden ook andere opties onderzocht zoals het vormen van een deelgemeente bij een grote gemeente of het invoeren van model "Ten Boer- Groningen". Dit onderzoek wordt begeleid door prof. De Jong van de Universiteit Twente. Uitgangspunt voor Renswoude blijft: Behoud van zelfstandigheid. Maar gelet op ontwikkelingen in de regio en op nationaal niveau (verdergaande decentralisatie, discussie over middenbestuur/lokaal bestuur) wordt het wenselijk geacht om ook alvast onderzoek te doen naar herindelingvarianten. Het streven is om dit onderzoek in het najaar van 2006 af te ronden en vervolgens daarover een besluit te nemen. In het collegeprogramma is over de zelfstandigheid van Renswoude voorts het volgende opgenomen. "De raad zal de bevolking zoveel mogelijk betrekken bij de besluitvorming en het opstellen van een visie op het gemeentebestuur voor de komende jaren. Als herindeling onafwendbaar blijkt, kiezen wij voor behoud van het landelijk karakter van de gemeente."

De raad heeft tegen deze achtergrond besloten om géén profielschets op te stellen.

De samenstelling van het college is na de verkiezing gewijzigd: CDA-SGP (was CDA-VVD).

Het college van **Scherpenzeel** is totaal gewijzigd; DS/PvdA-SGP zijn vervangen door CDA-VVD-CU. Over de *zelfstandigheid van Scherpenzeel* is in het coalitieakkoord de navolgende tekst opgenomen:

"In de komende raadsperiode zal er duidelijkheid moeten komen over de bestuurlijke toekomst van de gemeente Scherpenzeel. In principe zijn er twee mogelijkheden: fusie of samenwerking met andere gemeenten. Het proces om tot een beslissing over fusie of samenwerking te komen dient uiterst zorgvuldig te verlopen. Ten eerste om ook inwoners van Scherpenzeel te garanderen dat er verantwoorde keuzes worden gemaakt. Ten tweede omdat er momenteel verschillen in visie zijn tussen de coalitiepartners. Daarom gaat het proces er in grote lijnen als volgt uit zien:

- er wordt een onafhankelijk onderzoek uitgevoerd naar de voor- en nadelen van fusie en samenwerking;
- in samenspraak met de inwoners wordt een profielschets opgesteld;
- de evaluatie van de samenwerking in ViP-verband (samenwerkingsverband tussen Barneveld, Leusden, Nijkerk, Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg) wordt uitgevoerd;

- de drie documenten die naar aanleiding van de drie voorgaande punten worden opgesteld, worden gezamenlijk aangeboden aan de raad, waarna de raad zijn afweging voor de keuze tussen fusie of samenwerking kan maken;
- de keuze bestaat uit fusie of samenwerking en het tijdpad waarbinnen de gekozen optie moet worden uitgewerkt. Voor samenwerking geldt dat dan ook voor de intensiteit een keuze wordt gemaakt;
- het streven is dat de keuzes uiterlijk eind maart 2007 worden gemaakt.”

In verband met deze ontwikkelingen heeft **Woudenberg** besloten om de totstandkoming van een profielschets voor de nieuwe gemeente op te schorten. Daarmee wordt gelegenheid gegeven om de profielschets sámen met de beide buurgemeenten op te stellen.

Het nieuwe college wordt gevormd door GBW-CDA-CU en is een voortzetting van het vorige college. Het college merkt op dat de nieuwe bestuursperiode op z'n minst bijzonder is te noemen. Dit heeft onder meer te maken met de vraag of Woudenberg wel of niet met Renswoude en Scherpenzeel wordt samengevoegd. Woudenberg betreft de inwoners nadrukkelijk bij de discussie over het opstellen van een profielschets van de nieuwe gemeente. Het is de verwachting – mede gelet op de ontwikkelingen bij de buurgemeenten - dat in de eerste helft van 2007 een besluit neemt over de samenvoeging

Conclusie:

In het voorjaar van 2007 wordt duidelijkheid verschaft over de bestuurlijke toekomst van de drie Valleigemeenten. Alsdan wordt uw commissie nader geïnformeerd over de besluitvorming van de drie gemeenteraden en het vervolgtraject.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,
De voorzitter, mr B. Staal
De secretaris, drs. H.H. Sietsma

MemorandumBijlage 3

Datum : 22 januari 2007

Aan : Commissie Bestuur en Middelen

Van : GS Tel.: 3364

Onderwerp : Voortgang bestuurlijke organisatie Valleigebied

Met dit memo wordt u geïnformeerd over de voortgang van de besluitvorming over het versterken van de bestuurskracht van de Valleigemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg.

Woudenberg

De raad heeft ingestemd met de aanbevelingen van het kwaliteitsrapport. In het licht van toekomstige ontwikkelingen én regionale ontwikkelingen wordt een lichte voorkeur uitgesproken voor een RSW+-gemeente. Er wordt een profielschets opgesteld voor de RSW+-gemeenten, bij voorkeur in samenspraak met Renswoude en Scherpenzeel.

De raad heeft een stuurgroep ingesteld voor het opstellen van de profielschets. De ontwerp-profielschets is gereed en wordt op 15 februari a.s. met de inwoners besproken. Er is dan gelegenheid tot wijzigingen/aanvulling van de profielschets.

Vervolgens is de planning om de definitieve ontwerp-profielschets te agenderen voor de raadscommissie van 3 april 2007. De raad stelt de profielschets vast op 26 april 2007.

Renswoude

De raad heeft ingestemd met de aanbevelingen. Gelet op het kwaliteitsrapport is de raad van oordeel dat er op dit moment geen enkele aanleiding is voor een toekomstige fusie. Renswoude stelt geen profielschets op voor een nieuwe gemeente. In de zomer van 2006 heeft het college van B&W aan de Universiteit van Twente gevraagd een rapport te schrijven over de voor- en nadelen van een aantal toekomstige bestuurlijke scenario's (zoals SETA, fusie, samenwerking) vanuit het perspectief van Renswoude. Het conceptrapport wordt in februari 2007 besproken met de buurgemeenten Woudenberg, Scherpenzeel, Veenendaal en Barneveld. Vervolgens wordt het rapport besproken met de raadscommissie in maart 2007, de besluitvorming vindt plaats in de raadsvergadering van april.

Scherpenzeel

De raad heeft besloten om een profielschets voor de toekomstige RSW+-gemeente op te stellen. De concept-profielschets 'Verder met elkaar' is gereed. Voordat het college de profielschets voor de nieuwe gemeente aanbiedt aan de raad zal op 29 januari 2007 het concept met de inwoners bespreken. Er zijn hiervoor al twee bijkomsten met inwoners geweest. In elke bijeenkomst stonden twee thema's centraal (voorzieningen en economie en toerisme, en wonen en leefomgeving en dienstverlening). Op 29 maart neemt de raad een besluit over de bestuurlijke toekomst van Scherpenzeel. Aan deze besluitvorming liggen drie documenten ten grondslag: de profielschets voor een nieuwe gemeente, een rapport van een adviesbureau over de voor- en nadelen van bestuurlijke samenwerking en fusie vanuit het perspectief van Scherpenzeel, en het evaluatierapport van de VIP-samenwerking.

Vervolgstappen.

Nadat de gemeenten een besluit hebben genomen over de versterking van hun bestuurskracht zullen GS van Utrecht en van Gelderland samen met de colleges van B&W van de RSW-gemeenten praten over de vervolgstappen. Het bestuurlijke overleg wordt gepland voor *mei 2007*.

Bijlage 4

Aan Provinciale Staten
t.b.v statencommissie BEM

Datum : 10 september 2007
Uw Kenmerk :
Ons kenmerk :
Contactpersoon : Hans Versteeg
E-mail :hans.versteeg@provincie-utrecht.nl
Doorkiesnr. : 030-2583364

Onderwerp: Voortgang versterking bestuurkracht Valleigebied

In het kader van de informatievoorziening treft u hierbij aan de voortgang van de besluitvorming over het versterken van de bestuurskracht van de Valleigemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg. De informatie in deze notitie is een vervolg op de informatie in onze notitie van 22 januari 2007 aan de commissie BEM (is als bijlage bijgevoegd).

Woudenberg

De raad heeft in april 2007 het college van B&W gevraagd om in overleg te treden met Renswoude en Scherpenzeel met als doel om gezamenlijk voor 1 augustus 2007 een profielschets voor de nieuw te vormen gemeente op te stellen. Op basis van de gezamenlijk opgestelde profielschets neemt de raad een besluit over de bestuurlijke toekomst van Woudenberg. Scherpenzeel heeft positief gereageerd op het gezamenlijk opstellen van de profielschets. Renswoude heeft op 29 mei 2007 besloten om niet mee te werken aan het gezamenlijk opstellen van de profielschets.

De afzonderlijke profielschetsen van Woudenberg en Scherpenzeel vormen de basis voor de gezamenlijke profielschets. Daarnaast is gebruik gemaakt van de toekomstvisie van Renswoude. De profielschets is een eerste aanzet om gezamenlijk te komen tot een toekomstvisie op de nieuw te vormen gemeenten

Het raadsvoorstel Gezamenlijke profielschets omvat:

- het vaststellen van de gezamenlijke profielschets
- het vaststellen van een stappenplan om te komen tot een herindeling;
- het verzoek aan GS van Utrecht om een Arhiprocedure te starten;
- het opstellen van een communicatieplan.

Tijdpad gemeentelijke besluitvorming

11 september 2007 raadscommissie bespreekt het voorstel gezamenlijk profielschets c.a.

27 september 2007 raad neemt besluit over voorstel gezamenlijk profielschets c.a.

Renswoude

Op 13 maart 2007 heeft de raad van Renswoude een initiatiefvoorstel van de VVD-fractie aanvaard. Het college van B&W is gevraagd om een raadgevend referendum voor te bereiden over de zelfstandigheid van Renswoude. Renswoude ziet zich geconfronteerd met de voorbereiding van een verzoek van de raden van Scherpenzeel en Woudenberg aan GS van Gelderland en van Utrecht om een Arhiprocedure te starten terwijl Renswoude kiest voor behoud van zelfstandigheid.

Omdat het besluit tot opheffing van de gemeente het meest vergaande besluit is dat de raad kan nemen, vindt de raad het gewenst dat hierover eerst de inwoners zijn geraadpleegd.

Aan de inwoners van Renswoude wordt de volgende vraag voorgelegd:

Dient de gemeenteraad van Renswoude vast te houden aan behoud van de zelfstandigheid van Renswoude?

In het voorlopige standpunt van B&W zijn kanttekeningen geplaatst bij de RSW-optie. In verband hiermee zijn aan de buurgemeenten Veenendaal, Barneveld en Ede vragen over de bestuurlijke toekomst van Renswoude voorgelegd. Op basis van de beantwoording zal worden besloten met welke gemeenten in oktober bestuurlijk overleg wordt gevoerd.

Het tijdschema is als volgt:

Woensdag 26 september 2007	referendum
Dinsdag 2 oktober 2007	vaststelling raadsvoorstel door B&W
Donderdag 11 oktober 2007	bespreking raadsvoorstel in commissie AFZ
Dinsdag 6 november 2007	definitieve standpuntbepaling door de raad

Scherpenzeel

De raad van Scherpenzeel heeft op 29 maart 2007 gekozen voor samengaan door vorming van een RSW+ gemeente. Het college heeft de opdracht gekregen om met een stappenplan, inclusief tijdsplanning te komen. Scherpenzeel heeft positief gereageerd op het verzoek van Woudenberg om gezamenlijk een profielschets van de nieuwe gemeente. De profielschets is gereed en wordt nu tezamen met een stappenplan, het verzoek aan GS van Gelderland om een Arhiprocedure te starten en een communicatieplan op te stellen in één raadsvoorstel opgenomen.

Dit raadsvoorstel wordt in september/oktober 2007 met de raad besproken.

Tijdpad besluitvorming

13 september 2007 raadscommissie

4 oktober 2007 raad bespreekt voorstel gezamenlijke profielschets c.a.

Vervolgprocedure/voortgang

Wij komen op basis van de raadsbesluiten van Woudenberg, Renswoude en Scherpenzeel dit najaar met een concreet voorstel over de versterking van de bestuurskracht van de Valleigemeenten. Het spreekt vanzelf dat wij hierover ook met Gelderland in gesprek zijn.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,
De voorzitter, R.C. Robbertsen
De secretaris, drs. H.H. Sietsma

Raadsvoorstel/besluit profielschets Woudenberg d.d. 27-9-2007

RAADSVoorSTEL 2007-49

Datum voorstel : 14 augustus 2007

Raadsvergadering van : 27 september 2007,

Vergadering Commissie : 11 september 2007

Portefeuillehouder : Burgemeester J.G.P. van Bergen

Behandelend ambtenaar : P.C. van Esseveld

Sector / taakveld : Bureau Bestuurs- en Managementondersteuning

Onderwerp / voorstel : Gezamenlijke profielschets

Aan de Raad.

Voorstel/Besluit:

Wij stellen u voor:

1. de gezamenlijke profielschets vast te stellen;
2. het stappenplan om te komen tot een herindeling, vast te stellen;
3. de provincie Utrecht te verzoeken om de Arhi-procedure (de Wet Algemene Regels Herindeling) te starten;
4. een adequaat communicatieplan op te stellen en uit te voeren.

Inleiding

De gemeenteraad van Woudenberg heeft het college verzocht om in overleg te treden met de colleges van de gemeenten Renswoude en Scherpenzeel om gezamenlijk een Profielschets voor de nieuw te vormen gemeente op te stellen. Op basis daarvan wordt een besluit voor de bestuurlijke toekomst genomen. De gemeenteraad van Scherpenzeel heeft op 29 maart 2007 gekozen voor samengaan door de vorming van een RSW+ gemeente. Daarbij is het college de opdracht gegeven te komen met een stappenplan, inclusief tijdsplanning. Het college van Scherpenzeel heeft positief gereageerd op het verzoek van Woudenberg om gezamenlijk een profielschets op te stellen. De gemeenteraad van Renswoude heeft besloten om niet mee te werken aan het gezamenlijk opstellen van een profielschets.

Dit raadsvoorstel heeft als doel het vaststellen van de gezamenlijke profielschets, de vervolprocedure en de daarbij behorende planning.

Beoogd resultaat

Een gezamenlijke opgestelde profielschets vaststellen om zo een eenduidig geluid te laten horen richting de provincies Gelderland en Utrecht.

Kader

In april 2007 heeft de discussie aan de hand van de profielschets in de gemeenteraad van Woudenberg plaatsgevonden. Daarbij heeft de gemeenteraad besloten het college te verzoeken in overleg te treden met de colleges van de gemeenten Renswoude en Scherpenzeel om hen uit te nodigen om voor 1 augustus 2007 gezamenlijk een Profielschets voor de nieuw te vormen gemeente op te stellen. Op basis van deze gezamenlijke Profielschets is in de raadsvergadering van september 2007 een besluit genomen over de toekomst van Woudenberg.

De gemeenteraad van Scherpenzeel heeft in maart 2007 gediscussieerd over de toekomst aan de hand van een drietal documenten, te weten het rapport van Twynstra Gudde over voor- en nadelen van samenwerken en samengaan, de evaluatienotitie over de samenwerking binnen VIP en de profielschets. Het uiteindelijke besluit geeft aan dat gekozen wordt voor samengaan door de vorming van één gemeente die ruim het grondgebied van de gemeenten RSW+ beslaat. Tevens wordt het college opdracht gegeven in september 2007 te komen met een stappenplan, inclusief tijdsplanning.

Het college van Scherpenzeel heeft positief gereageerd op het verzoek van Woudenberg om

gezamenlijk een profielschets op te stellen. De gemeenteraad van Renswoude heeft in zijn vergadering van 29 mei jongstleden besloten om niet mee te werken aan het gezamenlijk opstellen van een profielschets en heeft ook Woudenberg gevraagd hier mee te wachten. De gemeenteraad van Renswoude neemt op 6 november een besluit over de bestuurlijke toekomst van Renswoude, mede gebaseerd op het te houden referendum in september.

Argumenten

Gezamenlijke Profielschets

Onder leiding van een externe onafhankelijke projectleider is gewerkt aan de totstandkoming van een gezamenlijke profielschets. Er is gewerkt met een Stuurgroep en een Projectgroep. In de Stuurgroep hebben de portefeuillehouders van Scherpenzeel en Woudenberg plaatsgenomen, ondersteund door de gemeentesecretarissen van beide gemeenten en de externe projectleider. De laatstgenoemde personen vormden weer de Projectgroep. Ondanks dat de gemeenteraad van Renswoude heeft besloten, dat het college niet mee mag werken aan het opstellen van een profielschets, is het college gedurende het proces op de hoogte gehouden van alle ontwikkelingen. De gezamenlijke profielschets, zoals die nu voorligt, is uiteindelijk vastgesteld door de Stuurgroep.

De afzonderlijke profielschetsen van Scherpenzeel en Woudenberg vormen de basis voor de gezamenlijke profielschets. Daarnaast is gebruik gemaakt van de toekomstvisie van Renswoude.

Het beleidskader 'Gemeentelijke Herindeling', dat het kabinet op 13 december 2002 heeft vastgesteld, wordt gebruikt als toetsingskader voor gemeenten bij initiatieven tot herindeling. Deze criteria zijn bestuurskracht, draagvlak, duurzaamheid, interne samenhang van de nieuwe gemeente, regionale samenhang en evenwicht en planologische ruimtebehoefte.

De colleges van Scherpenzeel en Woudenberg zijn van mening dat de criteria genoemd in het beleidskader voldoende tot uiting komen in de profielschets. Tevens is in de profielschets op een juiste wijze hun visie weergegeven op de inhoudelijke aspecten van de nieuw te vormen gemeente.

Deze profielschets is een eerste aanzet om *gezamenlijk* te komen tot een toekomstvisie op de nieuw te vormen gemeente, die opgesteld wordt tijdens een Arhi-procedure. In het kader van de Arhi-procedure is er voor alle betrokken partijen nog voldoende gelegenheid om een bijdrage te leveren aan het opstellen van de genoemde toekomstvisie.

Voorstel:

- gezamenlijke profielschets vaststellen.

De gemeenteraad van Scherpenzeel heeft reeds in zijn vergadering van maart jongstleden besloten om samen te gaan, waarbij men uitgaat van de vorming van een RSW+gemeente. Evenzo heeft de gemeenteraad van Woudenberg als conclusie in de vastgestelde Profielschets Samen sterker aangegeven, dat de vorming van een RSW+gemeente de beste keuze is voor de toekomst. Gelet op het bovenstaande zijn de colleges dan ook van mening, dat de provincies Utrecht en Gelderland een verzoek moet worden gedaan om een Arhi-procedure op te starten. De gemeenteraad van Scherpenzeel heeft het college tevens verzocht om te komen met een stappenplan, inclusief tijdsplanning. Voorgesteld wordt om dit stappenplan vast te stellen.

Voorstel:

- het stappenplan om te komen tot een herindeling, vast te stellen;

- de provincie Utrecht te verzoeken om de Arhi-procedure te starten.

Draagvlak

Gelet op de eerdere besluitvorming in de gemeenteraden en de totstandkoming van de profielschetsen kan gezegd worden, dat er voldoende draagvlak is voor onderhavige besluitvorming.

Communicatie

Voor het vervolg van het proces is het van belang dat een communicatieplan wordt opgesteld. Er moet aandacht worden besteed aan de communicatie richting de verschillende betrokken partijen -waaronder de inwoners- binnen de gemeenten. Het is van belang, dat daar zo snel

mogelijk mee wordt gestart.

Voorstel:

- een adequaat communicatieplan op te stellen en uit te voeren.

Financiën

Voor het opstellen van de gezamenlijke profielschets is een extern adviseur ingehuurd. De kosten hiervoor worden gedeeld door Scherpenzeel en Woudenberg.

Burgemeester en wethouders van Woudenberg

H. Jonkvorst   J.G.P. van Bergen

secretaris   burgemeester

Motie gezamenlijke profielschets Woudenberg

Bijlage 6

MOTIE

Raadsvergadering van : 27 september 2007

Onderwerp : Motie inzake de gezamenlijke profielschets

De raad van de gemeente Woudenberg,

in vergadering bijeen op 27 september 2007;

overwegende dat

- de raad van de gemeente Woudenberg in zijn vergadering van 26 april 2007 heeft uitgesproken dat de vorming van een RSW+-gemeente voor de toekomst de beste keuze is;
- de raad daarbij heeft overwogen dat alleen de vorming van een RSW+- gemeente meerwaarde heeft;
- deze meerwaarde er niet zal zijn als het uiteindelijk niet tot deze (totale) RSW+-gemeente zal komen;
- het daarom van belang is dat wanneer op enig moment in de herindelingsprocedure vast komt te staan, dat genoemde RSW+-gemeente niet of niet geheel zal worden gerealiseerd er voor de raad een moment van herbezinning zal zijn om zich op de dan ontstane situatie te beraden;

spreekt als zijn mening uit:

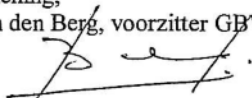
- dat indien op enig moment in de herindelingprocedure vast komt te staan, dat de RSW+-gemeente niet of niet geheel zal worden gerealiseerd er op dat moment voor de raad een moment van heroverweging dient te zijn om zich over de dan ontstane situatie te beraden;

en verzoekt het college derhalve:

- indien bedoelde situatie zich voordoet een voorstel tot heroverweging voor te bereiden

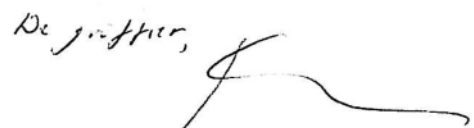
en gaat over tot de orde van de dag.

Woudenberg,
Ondertekening,
H.W. van den Berg, voorzitter GBW-fractie

*Zonder hoofdelijke stemming
aangenomen.*

De griffier,

Gezamenlijke profielschets: Eenheid in verscheidenheid

Bijlage 7

Gezamenlijke Profielschets

Eenheid in verscheidenheid

Juli 2007

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Algemeen	40
Ambitie	40
Buitengebied	40
Drie dorpen	40
Begrenzing	40
Burger centraal	41
Leefomgeving	41
Openbare orde en veiligheid	41
Dienstverlening	41
Burger en bestuur	41
Fysieke omgeving	42
Economische structuur	42
Detailhandel	42
Bedrijventerreinen	42
Ruimtelijke ordening	42
Volkshuisvesting	42
Toerisme	42
Verkeer	42
Milieu	43
Sociale omgeving	44
Welzijn	44
Jeugd en onderwijs	44
Cultuur en sport	44
Sociale voorzieningen, maatschappelijke dienstverlening en volksgezondheid	44
Voorzieningen	44
Besturingsfilosofie en gemeentelijke organisatie	46
Besturingsfilosofie	46
Gemeentelijke organisatie	46
Bijlage Meerwaarde	48

Inleiding

Deze gezamenlijke profielschets is een product dat tot stand is gekomen aan de hand van de afzonderlijke profielschetsen van de gemeenten Woudenberg en Scherpenzeel en is een profielschets die geldt voor de nieuw te vormen gemeente. Hieronder wordt kort weergegeven hoe de afzonderlijke profielschetsen van Scherpenzeel en Woudenberg tot stand zijn gekomen.

De gemeente Scherpenzeel heeft zelf, na consultatie van een aantal inwoners in het najaar van 2006 de profielschets opgesteld. De ideeën en opmerkingen die door de inwoners zijn gemaakt, zijn grotendeels hierin verwerkt. De gemeente Scherpenzeel heeft dan ook altijd ten doel gehad om de burger centraal te stellen gedurende het gehele proces. Tijdens de inwonersavond op 29 januari 2007 heeft de gemeente Scherpenzeel de profielschets inclusief de ideeën van de inwoners gepresenteerd en iedere inwoner van de gemeente de gelegenheid geboden om aan te geven wat anders zou moeten en/of gemist wordt. Ook deze opmerkingen maken onderdeel uit van de uiteindelijke formulering van de profielschets "Verder met elkaar" van de gemeente Scherpenzeel.

In de raadsvergadering van maart 2007 is er gediscussieerd over de toekomst aan de hand van een drietal documenten, te weten het rapport van Twynstra Gudde over voor- en nadelen van samenwerken en samengaan, de evaluatienotitie over de samenwerking binnen ViP en de genoemde profielschets. Het uiteindelijke besluit geeft aan dat gekozen wordt voor samengaan door de vorming van één gemeente die ruim het grondgebied van de gemeenten RSW⁺ beslaat. Tevens wordt het college opdracht gegeven in september 2007 te komen met een stappenplan, inclusief tijdsplanning.

De gemeente Woudenberg heeft eveneens de burger laten participeren in het proces van de profielschets. Eind 2005, begin 2006 is begonnen met het schrijven van de profielschets. Na de verkiezingen in maart is gebleken, dat de buurgemeenten Renswoude en Scherpenzeel méér tijd nodig hadden, voordat overgegaan kon worden tot het nemen van een besluit over het – eventueel – samenvoegen van de drie gemeenten. Zowel in de gemeente Renswoude als in de gemeente Scherpenzeel is in het najaar van 2006 een extern onderzoek gehouden naar de consequenties van een fusie van de drie gemeenten. Daarom heeft het gemeentebestuur van Woudenberg destijds besloten om de totstandkoming van een profielschets voor een nieuwe gemeente op te schorten. Na de zomerperiode van 2006 is het schrijven van de profielschets weer opgepakt. Om de inwoners in de gelegenheid te stellen om hun reactie te geven op de basistekst van de profielschets is in februari 2007 een bijeenkomst georganiseerd voor de inwoners, waar zij hun mening konden geven over de tekst van de profielschets.

De in deze bijeenkomst gemaakte opmerkingen zijn zover als mogelijk geïntegreerd in de profielschets "Samen Sterker" van de gemeente Woudenberg. Deze profielschets is in de gemeenteraadsvergadering van april 2007 vastgesteld.

De raad van Woudenberg heeft in zijn vergadering van april 2007 ook besloten om de gemeenten Scherpenzeel en Renswoude uit te nodigen voor het schrijven van een gezamenlijke profielschets. De gemeente Renswoude heeft aangegeven niet op deze uitnodiging in te gaan, aangezien zij eerst de uitslag wil afwachten van het te houden referendum in september 2007 over de toekomst van Renswoude. De gemeente Scherpenzeel heeft de uitnodiging wel geaccepteerd en onderhavige profielschets is dan ook het product van deze samenwerking. In alle fasen van dit proces hebben de gemeentebesturen van Scherpenzeel en Woudenberg het gemeentebestuur van Renswoude op de hoogte gehouden. Bij het opstellen van de profielschets is ook gebruik gemaakt van de toekomstvisie van Renswoude.

Uit de profielschetsen van Woudenberg en Scherpenzeel kan worden geconcludeerd, dat een herindeling tussen Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg en omgeving de beste keuze is. Het schrijven van deze gezamenlijke profielschets is erop gericht om samen te werken aan een voorlopige toekomstvisie. Deze profielschets is 'slechts' een opmaat voor een definitieve toekomstvisie, die opgesteld wordt tijdens een Arhi-procedure. In het kader van de Arhi-procedure is er voor alle betrokken partijen nog voldoende gelegenheid om een bijdrage te leveren aan het opstellen van de genoemde toekomstvisie.

Algemeen

Ambitie

De ambitie van de nieuwe gemeente is: “een krachtige zelfstandige plattelandsgemeente die goed berekend is op haar taken, hetgeen blijkt uit haar positie als een krachtige speler in de regio met voldoende bestuurskracht, een goede dienstverlening en betrokkenheid naar de inwoners. De nieuwe gemeente kenmerkt zich door een sterke sociale samenhang, is actief en ondernemend. De nieuwe gemeente is in staat de eigen positie -met haar specifieke kenmerken- in de omgeving te versterken om op die wijze de cultuur en historie van de afzonderlijke dorpen met een sterk eigen karakter te behouden.”

Buitengebied

De nieuwe gemeente is centraal gelegen in de Vallei met een sterk landschappelijk karakter. De afwisseling van percelen met een verschillend grondgebruik, akkers en weiden en kleine bosschages, bepalen de sfeer van het gebied. Dit landelijke karakter is ook vanuit economisch perspectief van groot belang. Het gebied herbergt veel agrarische bedrijvigheid, maar ook vormen van recreatie en toerisme zijn een belangrijke bron van inkomsten. De nieuwe gemeente biedt tevens ruimte aan andere economische activiteiten, passend in het landelijke profiel.

Drie dorpen

De gemeente bestaat uit de drie dorpen: Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg. Deze dorpen kenmerken zich door een rijke historie en een eigen karakter. De drie dorpen kennen een eenduidige identiteit, hetgeen blijkt uit een zelfde levensopvatting, deels gebaseerd op een christelijke achtergrond, en gelijke waarden en normen. Alle drie de dorpen worden gekarakteriseerd door een sterke sociale samenhang, hoge mate van betrokkenheid en een rijk verenigingsleven. Ieder dorp draagt binnen deze gemeenschappelijke kenmerken een bepaalde eigenheid van cultuur en historie.

Het behoud van deze identiteit, maar ook de eigenheid van de afzonderlijke dorpen is in de nieuwe gemeente niet alleen van groot belang, maar is ook de kracht van de nieuw te vormen gemeente. Kortom: “Eenheid in verscheidenheid”.

Begrenzing

De nieuwe gemeente wordt in principe begrensd door de huidige gemeentegrenzen van Woudenberg, Scherpenzeel en Renswoude. Aangezien de kern Overberg sterk georiënteerd is op de Vallei, is het denkbaar dat Overberg bij een nieuw te vormen gemeente betrokken wordt.

Bij eventuele grenswijzigingen moet gekeken worden naar een logische indeling van het gebied. De voorkeur gaat uit naar versterking van het buitengebied. De exacte grenzen van de nieuwe gemeente worden te zijner tijd na overleg met de provincie(s) en buurgemeenten vastgesteld.

Burger centraal

De nieuwe gemeente kenmerkt zich als een daadkrachtige gemeente, die inwoners en maatschappelijke organisaties betreft bij het beleid.

Leefomgeving

De gemeente investeert in een plezierige leefomgeving met de volgende kenmerken: veilig, schoon, groen en duurzaam. In een dergelijke omgeving kunnen mensen op een prettige manier leven en voelen zij zich thuis. Dit vraagt onder meer om een integrale wijkgerichte benadering, een integraal veiligheidsbeleid, preventie en handhaving, en een visie op de verhouding tussen steen en groen, waarin ook de eigen verantwoordelijkheid van de burger als het gaat om groenonderhoud een plek krijgt: “in een mooi groen dorp, moet het groen mooi blijven”.

Openbare orde en veiligheid

De nieuwe gemeente is een veilige gemeente voor iedereen. Ervaringen met grootschalige incidenten in Nederland tonen aan dat een integrale aanpak van veiligheid noodzakelijk is. De gemeente heeft een nadrukkelijke rol in het werken aan de integrale veiligheid. De politie is er primair voor het handhaven van de openbare orde en veiligheid, maar ook de gemeente speelt hierin een belangrijke rol. Buurtpreventieprojecten en integraal veiligheidsbeleid zijn voor de gemeente belangrijke instrumenten om het veiligheidsgevoel te verhogen.

Dienstverlening

De inwoners hebben recht op een adequate dienstverlening en een daadkrachtig bestuur, dat op inzichtelijke en beargumenteerde wijze keuzes maakt. Daarbij hoort een ambtelijke organisatie, die wat betreft kwaliteit en kwantiteit hierop is ingericht. De dienstverlening is laagdrempelig, open en inzichtelijk. De nieuwe gemeente zal de digitale dienstverlening beschouwen als een middel om op een gebruiksvriendelijke wijze dienstverlening op maat te kunnen bieden. De nieuwe gemeente blijft daarnaast persoonlijke contacten gebruiken om de relatie met de burger te onderhouden.

Burger en bestuur

Het bestuur is er voor de burger. Maar de burger heeft uiteraard ook een eigen verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de gemeente. De burger is niet slechts ‘consument’ van het openbaar bestuur, maar levert via een actieve bijdrage aan de te maken keuzes en de uitvoering daarvan. In dat verband zal vóór de datum van samengaan een visie worden ontwikkeld op burgerparticipatie bij de besluitvorming over specifieke zaken die de dorpen betreffen. Het is aangetoond, dat de vorming van een grotere gemeente de betrokkenheid tussen het bestuur en de burger niet altijd ten goede komt. Daarom zal de nieuwe gemeente vanaf het allereerste begin van haar bestaan moeten investeren in de relatie tussen de gemeente, het gemeentebestuur en de inwoners. De versterking van deze betrokkenheid krijgt op verschillende manieren gestalte. De nieuwe gemeente werkt kerngericht en betreft ook op die wijze de inwoners van de kernen bij het beleid

Fysieke omgeving

Economische structuur

De gemeente heeft een gezonde economische structuur en een ondernemend karakter. Toerisme en recreatie bieden mogelijkheden voor de toekomst en ook de agrarische sector zal, blijvend, belangrijk zijn. Ten opzichte van het meewerken aan regio-ontwikkelingen straalt de gemeente een positieve houding uit. Samenwerking met marktpartijen wordt positief benaderd. De gemeente investeert in een duurzame en evenwichtige ontwikkeling. De nadruk ligt hierbij op behoud en versterking van de bestaande bedrijvigheid, in combinatie met het zoeken naar mogelijkheden tot vernieuwing passend in het landelijke profiel van de nieuwe gemeente. Het is belangrijk de huidige economische pijlers te handhaven en te versterken. De belangrijkste pijlers zijn transport, agrarische bedrijvigheid en dienstverlening.

Detailhandel

Detailhandel is om meerdere redenen van groot belang: primair natuurlijk vanwege de verzorgingsfunctie, maar ook vanwege de werkgelegenheid, de leefbaarheid en de levendigheid op straat. De gemeente heeft als inzet een levensvatbare winkelstructuur, die is afgestemd op het karakter van het dorp.

Bedrijventerreinen

De gemeente wil tevens de mogelijkheden benutten om haar economisch profiel te verbreden en streeft daarom naar meer variatie in bedrijvigheid. Hierbij worden de bestaande bedrijventerreinen behouden en versterkt.

Ruimtelijke ordening

In het algemeen kan de nieuwe gemeente haar functie als regisseur op het vlak van ruimtelijke ordening beter waarmaken voor het totale gebied (de drie kernen, de bedrijventerreinen en het buitengebied). Bij het ordenen van de ruimte heeft de nieuwe gemeente onder andere te maken met de reconstructie in het buitengebied.

De agrarische bedrijvigheid heeft structureel te maken met een trend richting schaalvergroting. De gemeente kan de landbouw ondersteunen in haar belangrijke functie van landschapsbeheerder en voedselproducent. Deze sector met de bedrijfseconomische activiteiten die daarmee samenhangen, moet worden behouden en versterkt. De nieuwe gemeente ondersteunt de bestaande agrarische bedrijven om naast de hoofdactiviteit ook nevenactiviteiten te kunnen ontplooiën.

Tevens worden de natuurwaarden van onze gebieden, die deels een belangrijke recreatieve functie hebben, gekoesterd.

Volkshuisvesting

In het kader van volkshuisvesting zal de woningbehoefte per doelgroep (waaronder starters), per kern moeten worden ingevuld, waarbij de woningbouwlocaties zorgvuldig moeten worden bepaald. Ten aanzien van woninguitbreiding heeft de nieuwe gemeente na 2015 wellicht de mogelijkheid om een contingent woningen aan de oostzijde van de kern Woudenberg te realiseren. Voor de kern Scherpenzeel zijn er mogelijkheden voor woninguitbreiding aan de zuidkant. Aan de noord-oostzijde van Renswoude wordt de woonwijk "Beekweide" gerealiseerd.

Hierbij gaat het vooral om het behouden en versterken van de woonkwaliteiten, het bieden van kansen aan bepaalde doelgroepen zoals jongeren en ouderen (bijvoorbeeld een zorgzone), het voldoende, kwalitatief en betaalbaar bouwen, het bieden van kwalitatief hoogwaardige woonmilieus, een goede verdeling van huur- en koopwoningen, waarbij wordt gestreefd naar een opvang van de eigen woningbehoefte.

Toerisme

De nieuwe gemeente geeft betekenis aan haar toeristisch-recreatieve functie. Er wordt een stimulerend beleid gevoerd, door het scheppen van ruimtelijke en functionele voorwaarden voor kleinschalige ontwikkelingen. De Grebbelinie vormt mede een dragend karakter voor deze ontwikkeling. Het aanbod van toeristische activiteiten is afgestemd op de structuur en de cultuur van de dorpen.

Verkeer

De nieuwe gemeente ligt centraal ten opzichte van grote verkeersaders als de A1, A30, A12 en A28. In alle kernen is de transportsector – mede vanwege de goede bereikbaarheid – in de loop der tijd een belangrijke factor geworden. De nieuwe gemeente zet zich in voor een blijvend goede bereikbaarheid, waarbij de verkeersveiligheid binnen en buiten de kernen aandacht heeft. De bereikbaarheid mag niet ten koste gaan van de leefbaarheid. Dit houdt in dat doorgaand verkeer zoveel mogelijk via rand- en rondwegen moet worden

afgewikkeld. Verder treft de gemeente stimulerende maatregelen om (een toename van) het autogebruik te beperken of terug te dringen.

Voor een vloeiende verkeersafwikkeling is goede kwaliteit van wegen noodzakelijk. De gemeente zorgt voor (de handhaving van) een verantwoord kwaliteitsniveau van de wegen.

Ook de bereikbaarheid via openbaar vervoer moet de aandacht krijgen waar het recht op heeft. Iedereen moet - indien gewenst - zijn haar of bestemming binnen redelijke tijd kunnen bereiken.

Verder bevordert de gemeente de aanleg van fietspaden, fietsvoorzieningen en voetgangersroutes. Ingezet wordt op een volledig en veilig fietsnetwerk tussen de drie dorpen en aansluiting op het regionale netwerk.

Tenslotte wordt uitgegaan van een gebiedsgericht parkeerbeleid, met als doel het creëren van voldoende parkeerruimte en het terugdringen van parkeeroverlast.

Milieu

De gemeente hecht veel waarde aan het milieu. De gemeente stimuleert inwoners bij de uitvoering van het milieubeleid. Bij beleidsafwegingen wordt rekening gehouden met het effect op het milieu. Hiermee wordt bijgedragen aan de leefbaarheid van onze omgeving.

Sociale omgeving

Welzijn

De inwoners van de gemeente vormen een gemeenschap met een hecht sociaal leven. Iedere kern heeft daarbij zijn eigen kenmerken. De gemeente is er veel aan gelegen om de specifieke eigenschappen van de dorpen te bewaren en te verstevigen. De inwoners van de gemeente dragen niet alleen een verantwoordelijkheid voor hun persoonlijke situatie, maar ook voor hun omgeving. De gemeente wil het gemeenschapsgevoel waar mogelijk bevorderen. Meedoen in de samenleving, een bloeiend verenigingsleven, het van betekenis zijn voor elkaar kan niet zonder de vrijwillige inzet van vele inwoners uit de gemeente. De gemeente ondersteunt vrijwilligers en hun organisaties om hun activiteiten op zo goed mogelijke wijze te kunnen uitvoeren.

Jeugd en onderwijs

In het jeugdbeleid van de gemeente staan de behoeften van het kind centraal. De uitvoering van het jeugdbeleid volgt de levensloop van het kind en sluit aan op de leefwereld van het kind. De gemeente biedt algemene ondersteuning aan alle kinderen en hun ouders. Specifieke ondersteuning wordt ingezet op het moment dat kinderen extra steun nodig hebben in hun ontwikkeling of ouders bij de opvoeding.

De gemeente ondersteunt schoolse en aan de school gerelateerde activiteiten die gericht zijn op het verlenen van optimale zorg aan alle leerlingen uit de nieuwe gemeente teneinde voortijdig schoolverlaten te voorkomen en onderwijsachterstanden tegen te gaan.

Er moeten voldoende kinderopvangvoorzieningen zijn zoals peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van verschillende aanbieders van deze voorzieningen. De gemeente vindt het belangrijk dat scholen en kinderopvangvoorzieningen goed gehuisvest zijn, zowel kwantitatief en kwalitatief, als wat betreft de spreiding over de gemeente.

Cultuur en sport

Ten aanzien van de ontwikkeling van cultuur scheidt de gemeente mogelijkheden, ordent, beschermt en draagt zorg voor een goed cultuurklimaat. De gemeente ondersteunt lokale culturele activiteiten en initiatieven die passen binnen het karakter van de dorpen. Daarnaast is er ook aandacht voor de cultuurhistorie in de verschillende dorpen.

Sport draagt bij aan ontspanning, teamgeest en gezondheid. Daarnaast speelt sport een belangrijke rol bij het gemeenschapsgevoel in de dorpen. Daarom is het gemeentelijke beleid gericht op het instandhouden van bestaande sportaccommodaties en het bieden van sportvoorzieningen voor een gezonde en verantwoorde sportbeoefening.

Sociale voorzieningen, maatschappelijke dienstverlening en volksgezondheid

De gemeente voert een samenhangend beleid om het zelfstandig wonen en de maatschappelijke participatie van haar inwoners te bevorderen, in het bijzonder die van kwetsbare burgers. Inwoners worden zoveel mogelijk in staat gesteld zichzelf te helpen, eventueel met hulp van vrienden, familie of vrijwilligers. Voor mensen die zichzelf (tijdelijk) niet kunnen redden, biedt de gemeente ondersteuning. De doelstelling is kortweg gezegd: het “meedoen” van alle inwoners aan de samenleving.

Belangrijke aandachtspunten voor de gemeente zijn: het voorzieningenniveau afstemmen (ook qua inhoud en bereikbaarheid) op de toenemende vergrijzing, jeugd en jongeren, het vergroten van kansen voor een ieder op de arbeidsmarkt, aandacht en zorg voor ‘langdurige minima’, het op peil houden van voorzieningen in het kader van de WMO en voldoende aandacht voor psychosociale problematiek.

De gemeente zorgt daarnaast voor het beschermen en/of bevorderen van een optimale gezondheid van haar inwoners. Extra aandacht is er voor inwoners, die meer gezondheids-risico's lopen.

Voorzieningen

Gebouwen met een openbare functie zoals scholen, kinderopvang, ouderenzorg, zwembaden, wijkgebouwen, jeugdsociëteiten, multifunctionele centra, bibliotheken en sportcentra hebben een belangrijke functie als ontmoetingsplaats voor de inwoners. Daarbij is het van belang dat deze voorzieningen voor alle burgers goed te bereiken zijn en goed verspreid zijn over de gemeente.

Het is noodzakelijk dat er in de gemeente voldoende eerstelijnsvoorzieningen zijn, zoals huisartsen, tandartsen en maatschappelijk werk. De gemeente spant zich in om deze voorzieningen in de gemeente te behouden.

Besturingsfilosofie en gemeentelijke organisatie

Besturingsfilosofie

De bestuurscultuur laat zich kenmerken als open, betrokken en herkenbaar. Het bestuur van de nieuwe gemeente waardeert de eigenheid en cultuur van de verschillende kernen.

De samenwerking met andere gemeenten moet vooral gezocht worden in het gebiedsgericht denken, waarbij de nieuwe gemeente een effectieve mede- of tegenspeler kan zijn. De samenwerking tussen het bestuur en de ambtelijke organisatie kenmerkt zich door korte lijnen en kent een informeel karakter.

De besturingsfilosofie van de nieuwe gemeente is in de volgende punten samen te vatten:

De burger centraal

De inwoners hebben recht op een adequate dienstverlening en een daadkrachtig bestuur, dat op inzichtelijke en beargumenteerde wijze keuzen maakt. Daarbij hoort een ambtelijke organisatie, die wat betreft kwaliteit en kwantiteit hierop is ingericht. De nieuwe gemeente zal de digitale dienstverlening beschouwen als een middel om op een gebruiksvriendelijke wijze dienstverlening op maat te kunnen bieden. De nieuwe gemeente blijft daarnaast persoonlijke contacten gebruiken om de relatie met de burger te onderhouden.

Kerngericht denken en werken

Zowel bestuurlijk als beleidsmatig denkt en werkt de nieuwe gemeente kerngericht. Dat betekent onder andere, dat de kernen goed bij het gemeentelijke beleid worden betrokken. Op die manier wordt geïnvesteerd in de vitaliteit en eigenheid van de kernen.

Open cultuur

De nieuwe gemeente stimuleert samenwerking en juicht het initiatief toe. Zowel met de eigen medewerkers als met de externe relaties wordt op een open wijze gecommuniceerd.

Heldere verdeling tussen taken en verantwoordelijkheden

Het is belangrijk om te weten wie waarvoor verantwoordelijk is. Dat geldt voor de gemeenteraad, het college en voor de ambtelijke organisatie en voor de relatie tussen deze drie belangrijke schakels binnen de gemeente.

Gemeentelijke organisatie

De nieuwe gemeente kent een dynamische, ondernemende organisatie, die zich houdt aan duidelijke door het bestuur gestelde kaders. De nieuwe ambtelijke organisatie is te herkennen aan de eigenschappen van de nieuwe bestuurscultuur.

Een belangrijk uitgangspunt bij de beleidsvorming is samenhang in beleid en uitvoering voor de gehele gemeente, de dorpen en de wijken. Integraal werken (samenhang en samenwerking) speelt daarin een belangrijke rol. De burger wordt in een vroeg stadium betrokken bij de beleidsvoorbereiding.

De nieuwe gemeente is flexibel, speelt in op ontwikkelingen en laat zich leiden door de omgeving waarbinnen zij werkzaam is. De nieuwe gemeente is bereid en kan zich aan die omgeving aanpassen als dit de effectiviteit en efficiëntie van de organisatie ten goede komt. De vele vraagstukken vragen om de inzet van meerdere disciplines en/of afdelingen. Daarom wordt projectmatig en integraal werken bevorderd, waarbij een efficiënte werkhouding uitgangspunt vormt.

De cultuur is zowel intern als extern gericht op service, kwaliteit, resultaat, efficiency en betrouwbaarheid. De organisatie kent korte lijnen en verantwoordelijkheden worden zo laag mogelijk in de organisatie gelegd. Hierdoor kent de gemeente een efficiënte samenstelling van de werkorganisatie en het management.

De burger staat centraal. De organisatieopbouw is dus geënt op het dienstverleningsmodel, is vraaggericht en gericht op integrale dienstverlening (centraal en in de dorpen). Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van informatietechnologie worden toegepast in het belang van de burgers.

De nieuwe organisatie is, naast gericht op de burger, ook sterk gericht op de externe omgeving. Dit geldt op verschillende niveaus, zoals buurgemeenten, de regio, de provincie, de rijksoverheid en de Europese Unie.

Het personeel in de nieuwe gemeente is goed opgeleid, naast specialisten zijn er ook voldoende generalisten. Functies kennen een algemeen karakter en gaan uit van competenties waarbij dienstverlening en service

centraal staan. Medewerkers zijn gericht op de burger, maar ook gericht op de raad als beleidsbepaler, het college van burgemeester en wethouders als opdrachtgever en op elkaar in het kader van integraal werken. Interne mobiliteit wordt gestimuleerd en positief gewaardeerd. De leiderschapsstijl van de nieuwe gemeentelijke organisatie kenmerkt zich onder andere door een coachende instelling. De gemeentelijke organisatie wordt centraal gehuisvest. Voor sommige onderdelen van de organisatie kunnen, in het belang van de dienstverlening, zonodig voorzieningen in één of meer kernen worden aangeboden.

Bijlage Meerwaarde

Inleiding

Discussiëren over de bestuurlijke toekomst is en blijft een gevoelig onderwerp. Op welke wijze en vanuit welk vertrekpunt moet deze discussie plaatsvinden? Hieronder worden twee aspecten benoemd, die van belang zijn bij het voeren van een dergelijke discussie.

Allereerst zijn er verschillende manieren om naar één en dezelfde gemeente te kijken. In het debat over samenvoeging hebben we namelijk te maken met een discussie over verschillende visies en concepten van lokaal bestuur. Niet iedereen heeft altijd dezelfde aspecten van het gemeentelijk functioneren op het oog. De één redeneert vanuit het aspect van de gemeente als dienstverlener en de ander juist vanuit het gezichtspunt dat (en hoe!) de gemeente zich moet waarmaken als mede-overheid. Daarom is het in deze discussie goed om de verschillende rollen van een gemeente duidelijk te scheiden. Deze rollen zijn de volgende:

1. De gemeente als bestuur van de lokale gemeenschap
2. De gemeente als publieke dienstverlener
3. De gemeente als onderdeel van het bestuurlijke bestel
4. De gemeente als vernieuwende organisatie

In de tweede plaats speelt mee, dat in het denken en de oordeelsvorming over herindeling maar al te vaak (of te snel) wordt gekeken naar de effecten van zo'n herindeling, terwijl het concept van het lokale bestuur juist op de voorgrond zou moeten staan. De effecten die worden waargenomen, hangen voor een belangrijk deel samen met de spreekwoordelijke bril waardoor men tegen het proces aankijkt. Meer feiten zullen die bril niet veranderen, hooguit door diezelfde bril worden bekeken en geïnterpreteerd. Daarom zal de discussie over een herindeling zich dus vooral moeten richten op de gewenste concepten van lokaal bestuur, waarbij ten aanzien van die concepten fundamentele keuzes moeten worden gemaakt. Gemeentelijke herindeling vooronderstelt, met andere woorden, een normatief en politiek debat dat meer over de toekomst dan over het verleden zou moeten gaan. Het is daarbij van groot belang om te kijken welke meerwaarde een nieuwe gemeente kan bieden en niet zozeer welke knelpunten de huidige gemeente wel of niet kent.

In het verdere van dit hoofdstuk wordt met name ingegaan op de meerwaarde, die een herindeling voor de drie gemeenten zal betekenen.

Meerwaarde

De gemeente als bestuur van de lokale gemeenschap

De gemeente is er in de eerste plaats als bestuur van de lokale gemeenschap. De gemeente behartigt de belangen van zijn inwoners en het grondgebied.

Wat is de meerwaarde van een grotere gemeente in het licht van deze eerste rol?

De meerwaarde van een grotere gemeente blijkt uit de volgende aandachtspunten:

De gemeenten Woudenberg, Scherpenzeel en Renswoude worden gekenmerkt als "liggend in een landelijk gebied". De drie gemeenten hebben veel overeenkomsten op agrarisch, kerkelijk en cultureel terrein, maar ook op het gebied van economische bedrijvigheid en de samenstelling van de bevolking. Deze identiteit kan in een grotere gemeente beter worden gewaarborgd.

De specifieke identiteit van de afzonderlijke kernen blijft na een herindeling gewaarborgd.

In de afzonderlijke toekomstvisies van Woudenberg, Scherpenzeel en Renswoude wordt veel waarde gehecht aan het behoud van het landelijke karakter. Dat zal – zeker vanwege de druk die op het gebied staat – in een grotere gemeente beter kunnen worden gewaarborgd. Met andere woorden: het gebiedsgericht denken en werken is in een grotere gemeente verankerend.

In de komende jaren komt meer regionale en landelijke regelgeving op de gemeente af. Een grotere gemeente is beter in staat om daarop antwoord te geven.

De gemeente als publieke dienstverlener

De tweede rol van de gemeente is die van publieke dienstverlener. De gemeente is er voor de inwoners, biedt en produceert diensten.

Wat is de meerwaarde van een grotere gemeente in het licht van deze tweede rol?

Inwoners verwachten in toenemende mate, dat de gemeente een hoog niveau van dienstverlening nastreeft. Met het oog op de toekomst, waarin met name moet worden geïnvesteerd in de digitale dienstverlening, zal een grotere organisatie daartoe beter in staat zijn.

Een grotere ambtelijke organisatie biedt de mogelijkheid voor specialisatie. Hierdoor kan het kwaliteitsniveau verder worden verbeterd.

Een grotere ambtelijke organisatie is minder kwetsbaar.

Een grotere organisatie is beter toegerust voor het anticiperen op nieuwe ontwikkelingen, die moeten worden vertaald in lokaal beleid voor de inwoners.

De gemeente als onderdeel van het bestuurlijk bestel

De gemeente is – klein of groot – geen eiland. Er zullen altijd contacten zijn (en blijven bestaan) met de (directe) omgeving: met buurgemeenten, in gemeenschappelijke regelingen en samenwerkingsverbanden, met provincies.

Wat is de meerwaarde van een grotere gemeente in het licht van deze derde rol?

Een grotere gemeente van ongeveer 25.000 inwoners is een goede gesprekspartner voor omliggende gemeenten enerzijds en als partner in samenwerkingsverbanden anderzijds. Zo'n gemeente vormt in ieder geval een bestuurlijk evenwicht in relatie tot de directe omgeving en is in staat om de basiskwaliteit op bestuurlijk en dienstverleningsvlak waar te maken. Voor grensoverschrijdende zaken zal – klein of groot – altijd samenwerking worden gezocht.

Een (verregaande) vorm van samenwerking zal, in tegenstelling tot herindeling, op termijn minder efficiënt blijken te zijn (méér overleg- en vergadermomenten, méér afstemmingsregelingen) en vormt mede daarom – op termijn – niet het antwoord op de vraag om duurzaam de basiskwaliteit te kunnen waarborgen.

De gemeente als vernieuwende organisatie

De vierde en laatste rol betreft de gemeente als vernieuwende organisatie. Hierbij wordt vaak in de eerste plaats gedacht aan een intern, organisatorisch, onderwerp. Het tegendeel is waar. Immers... van een vernieuwende organisatie merkt iedereen iets: bestuur en inwoners. Het is de taak van de lokale overheid om inhoud te geven aan die vernieuwing. Kansen die op de gemeente afkomen, moeten worden benut.

Wat is de meerwaarde van een grotere gemeente in het licht van deze vierde rol?

Een grotere gemeente, innovatief en veranderingsgezind, kan goed inspelen op de ontwikkelingen die op de gemeente afkomen en zodoende vernieuwend bezig zijn.

Een vernieuwende organisatie in een grotere gemeente biedt de mogelijkheid om een hoge kwaliteit van dienstverlening te verankeren. Hierdoor is de organisatie minder kwetsbaar, kent meer specialisten en daardoor blijft de continuïteit gewaarborgd. En dát is weer belangrijk voor de basiskwaliteit, die de nieuwe gemeente wil nastreven.

Uitreksel kwaliteitsrapport Woudenberg

Bijlage 8

In het uitsreksel zijn de volledige passages opgenomen over het ‘kunnen’ en ‘willen’, de conclusies alsmede de aanbevelingen .

De gemeente als bestuur van de lokale gemeenschap

*Ten aanzien van de **operationele kwaliteit** moet worden geconcludeerd, dat de gemeente Woudenberg ruimschoots inhoud geeft aan haar rol als bestuur van de lokale gemeenschap. De gemeente gebruikt vaak en veel (communicatie)middelen om in contact te treden met de inwoners of specifieke doelgroepen en te informeren over genomen besluiten.*

*Ten aanzien van de **beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit** kan worden gesteld, dat het gemeentebestuur de inwoners actief opzoekt. De betrokkenheid van inwoners bij het gemeentebestuur is – net als in andere gemeenten in Nederland – relatief laag. De invoering van het dualisme heeft daar weinig verandering in gebracht.*

*Ten aanzien van de **weerbaarheid** kan op basis van het voorgaande worden geconcludeerd, dat de Toekomstvisie Woudenberg 2015 maat- en richtinggevend is voor het beleid van Woudenberg.*

De gemeente als publieke dienstverlener

*Ten aanzien van de **operationele kwaliteit** moet worden geconcludeerd, dat de gemeente Woudenberg goed en naar tevredenheid presteert. Dat positieve geluid geldt ook voor de **openbare** voorzieningen in de gemeente.*

*Ten aanzien van de **beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit** kan worden gesteld, dat de gemeente voldoende capaciteit en slagkracht heeft om in te spelen op strategische ontwikkelingen.*

*Ten aanzien van de **weerbaarheid** is de conclusie, dat de gemeente goed en voldoende is voorbereid op de taken en de ontwikkelingen, ook met het oog op de (nabije) toekomst. De creatieve oplossingen worden positief gewaardeerd. Wel moet de vraag worden gesteld of de kwetsbaarheid op termijn geen probleem vormt.*

De gemeente als onderdeel van het bestuurlijk bestel

*Ten aanzien van de **operationele kwaliteit** moet worden geconcludeerd, dat de gemeente Woudenberg in diverse samenwerkingsverbanden participeert. Dat levert soms problemen op voor de positie van de gemeente Woudenberg.*

*Ten aanzien van de **beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit** kan worden gesteld, dat de gemeente als een betrouwbare en serieuze (gespreks)partner wordt gezien. De gemeente Woudenberg wacht niet alleen af, maar neemt ook wel eens het initiatief. Daarnaast is vastgesteld dat de meervoudige oriëntatie voor- en nadelen met zich meebrengt. Daarbij spelen efficiency en effectiviteit een grote rol.*

Ten aanzien van de **weerbaarheid** is de conclusie, dat de gemeente rekening moet houden met het feit, dat in de toekomst wellicht een keuze voor één van de samenwerkingsverbanden het ViP of het Gewest Eemland moet worden gemaakt. Dit zal bijdragen aan de de betrouwbaarheid naar de bestuurlijke partners.

De gemeente als vernieuwende organisatie

Ten aanzien van de **operationele kwaliteit** moet worden geconcludeerd, dat de gemeente Woudenberg gebruik maakt van moderne middelen om de organisatie vorm te geven.

Ten aanzien van de **beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit** kan worden gesteld, dat de (door)groeimogelijkheden voor medewerkers beperkt zijn, alhoewel dat door de medewerkers vaak niet als een negatief punt wordt aangemerkt.

Ten aanzien van de **weerbaarheid** is de conclusie, dat de gemeente Woudenberg een **evenwichtig** financieel beleid voert. Op het moment dat de financiële positie door externe factoren (deregulering, vermindering inkomsten) zwakker wordt (de weerbaarheid is niet groot) kan de huidige situatie van evenwichtigheid verslechteren en de beleidsvrijheid om te prioriteren aantasten.

OVERZICHT VAN HET KUNNEN EN HET WILLEN

I

In dit tweede gedeelte wordt het kunnen en het willen op een rij gezet. Hierbij wordt, net als in het voorgaande rapport, ingegaan op de drie kernwaarden: de operationele kwaliteit, de beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit en de weerbaarheid.

Het kunnen

In de hoofdstukken hiervoor is beschreven hoe Woudenberg functioneert in haar vier rollen: de gemeente als bestuur van de gemeenschap, als publieke dienstverlener, als onderdeel van het bestuurlijk bestel en als vernieuwende organisatie. Dit beschrijft het 'kunnen' van de organisatie. In de tabel hierna wordt samengevat hoe Woudenberg functioneert.

+ = Woudenberg oefent deze rol goed uit
 +/- = Woudenberg doet het op zich goed maar voor de toekomstige tijd verdient dit aspect aandacht.
 - = Woudenberg oefent deze rol niet goed uit. Deze situatie komt niet voor.

	Operationele kwaliteit	Beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit	Weerbaarheid
Bestuur van de gemeenschap	+	+	+
Publieke dienstverlener	+	+	+/- (1)
Onderdeel van het bestuurlijk bestel	+	+/- (2)	+/- (3)
Vernieuwende organisatie	+	+	+/- (4)

Ten aanzien van de operationale kwaliteit: De operationele kwaliteit is meer dan voldoende. De dagelijkse dingen worden op een zeer aanvaardbaar niveau uitgevoerd. De baliewerkzaamheden worden snel en naar tevredenheid verricht. Over het beheer en onderhoud van voorzieningen zijn burgers (erg) goed te spreken. Er is voldoende kennis, expertise en capaciteit aanwezig om de gemeentelijke taken uit te voeren.

Ten aanzien van de beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit: De beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit is over het algemeen ook voldoende. Woudenberg is een kleine, maar serieuze partner om mee samen te werken. De gemeente kan over haar eigen grenzen heen kijken en wil een bijdrage leveren aan regionale opgaven. Over het algemeen heeft Woudenberg goed zicht op de beleidsontwikkelingen en neemt soms zelf initiatief om een ontwikkeling op de regionale agenda te plaatsen. Een aandachtspunt voor de komende periode vormt de rol van de gemeente als deelnemer van het bestuurlijk bestel. Gebleken is dat de positie van Woudenberg in de verschillende samenwerkingsverbanden (Eemland, ViP) niet altijd even duidelijk is en mede daardoor verschillende opbrengsten geeft.

De ambtelijke capaciteit en financiële ruimte van Woudenberg kunnen beperkingen met zich mee brengen om de beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit goed vorm te blijven geven.

Ten aanzien van de weerbaarheid: De weerbaarheid van Woudenberg vormt een belangrijk aandachtspunt. Het gaat hierbij om de kwetsbaarheid van de organisatie (capaciteit), de financiële positie van Woudenberg en de meervoudige oriëntatie op de samenwerkingsgebieden (Eemland en ViP).

De kwetsbaarheid van de organisatie wordt nu opgevangen door collega's en/of inhuren van externen. Dit heeft ook een financieel aspect; is er geld beschikbaar om capaciteit of kennis in te huren.

De samenwerking is van oudsher georiënteerd en georganiseerd op het Gewest Eemland. De laatste jaren is de samenwerking met gemeenten uit het Valleigebied belangrijker geworden. Deze tweezijdige oriëntatie werkt minder efficiënt en draagt ook niet bij aan een betere, eenduidige positie van Woudenberg.

De financiële positie van Woudenberg is de laatste jaren verbeterd maar vormt nog voortdurend een punt van aandacht. Dit wordt veroorzaakt doordat de weerstandscapaciteit van het vermogen matig is (van de 33 Utrechtse gemeenten neemt Woudenberg de 31e plaats in). Ook kunnen er maar beperkte inkomstenverhogende maatregelen worden genomen. Dit betekent dat de financiële situatie steeds scherp in de gaten moet worden gehouden; de financiële buffer om tegenvallers op te vangen is zeer beperkt.

Het willen

Het gemeentebestuur van Woudenberg onderkent, dat de (bestuurlijke) problematieken niet ophouden bij de gemeentegrens van Woudenberg. Ondanks het feit, dat de gemeente Woudenberg de beleidsagenda goed op het netvlies heeft en weet met welke partners moet worden samengewerkt om deze agenda uit te voeren, is het goed om nu al na te denken, hoe dit ook voor de (nabije) toekomst kan worden verankerd. Daarom zal in 2005 moeten worden gedacht 'om de toekomst van Woudenberg'. Willen en (blijven) kunnen gaan daarbij hand-in-hand.

Slotconclusie en aanbevelingen

Woudenberg blijkt voldoende in staat om haar ambities te realiseren en een (soms substantiële) bijdrage te leveren aan de regionale (beleids)opgaven. Tot op heden is er geen sprake van een disbalans tussen het kunnen en het willen.

In de nabije toekomst moet echter sterk rekening worden gehouden dat meer (uitvoerings)taken naar gemeenten worden gedecentraliseerd (zoals WMO) en/ of regels worden vastgesteld om de afstand bestuur – bestuurden te verbeteren (invoering dualisme, rekenkamerfunctie). Meestal ligt hieraan ten grondslag de veronderstelling van een zekere schaalvergroting van betrokken partners in regionaal perspectief en bestuurskrachtige participanten. Deze ontwikkelingen leggen beslag op de capaciteit (bestuurlijk en ambtelijk) en de financiële capaciteit van de gemeente. Ook is de verwachting dat de complexiteit van de uitvoering van gemeentelijke taken zal toenemen en daardoor de noodzaak tot samenwerking zal vergroten.

Een en ander leidt tot de volgende aanbevelingen voor de organisatie:

- Verminder de kwetsbaarheid van de organisatie (bestuurlijk en ambtelijk).
- Schep meer helderheid over de positie van Woudenberg in de regio('s) en de samenwerkingsrelaties.
- Versterk de financiële positie van Woudenberg.

Raadsvoorstel/besluit profielschets Scherpenzeel

Bijlage 9

Datum voorstel	: 14 augustus 2007	Kenmerk	: POC/AvdW
Raadsvergadering	: 4 oktober 2007	Commissie	: Samenleving en Bestuur
Agendapunt	:	Portefeuille	: wethouder A.G. Heitink
Bijlage(n)	: 2 (profielschets stappenplan)		

Onderwerp: gezamenlijke profielschets

Beslispunten

1. de gezamenlijke profielschets vast te stellen;
2. het stappenplan om te komen tot een herindeling vast te stellen;
3. de provincie Gelderland te verzoeken om de Arhi-procedure (de Wet Algemene Regels Herindeling) te starten;
4. een adequaat communicatieplan op te stellen en uit te voeren.

Inleiding

De gemeenteraad van Woudenberg heeft zijn college verzocht om in overleg te treden met de colleges van de gemeenten Renswoude en Scherpenzeel om gezamenlijk een Profielschets voor de nieuw te vormen gemeente op te stellen. Op basis daarvan wordt een besluit voor de bestuurlijke toekomst genomen. De gemeenteraad van Scherpenzeel heeft op

29 maart 2007 gekozen voor samengaan door de vorming van een RSW+ gemeente. Daarbij is het college de opdracht gegeven te komen met een stappenplan, inclusief tijdsplanning. Het college van Scherpenzeel heeft positief gereageerd op het verzoek van Woudenberg om gezamenlijk een profielschets op te stellen. De gemeenteraad van Renswoude heeft besloten om niet mee te werken aan het gezamenlijk opstellen van een profielschets.

Dit raadsvoorstel heeft als doel het vaststellen van de gezamenlijke profielschets, de vervolgprocedure en de daarbij behorende planning.

Beoogd resultaat

Een gezamenlijke opgestelde profielschets vaststellen om zo een eenduidig geluid te laten horen richting de provincies Gelderland en Utrecht.

Kader

In april 2007 heeft de discussie aan de hand van de profielschets in de gemeenteraad van Woudenberg plaatsgevonden. Daarbij heeft de gemeenteraad besloten het college te verzoeken in overleg te treden met de colleges van de gemeenten Renswoude en Scherpenzeel om hen uit te nodigen om voor 1 augustus 2007 gezamenlijk een Profielschets voor de nieuw te vormen gemeente op te stellen. Op basis van deze gezamenlijke Profielschets wordt in de raadsvergadering van september 2007 een besluit genomen over de toekomst van Woudenberg.

De gemeenteraad van Scherpenzeel heeft in maart 2007 gediscussieerd over de toekomst aan de hand van een drietal documenten, te weten het rapport van Twijnstra en Gudde over voor- en nadelen van samenwerken en samengaan, de evaluatienotitie over de samenwerking binnen ViP en de profielschets. Het uiteindelijke besluit geeft aan dat gekozen wordt voor samengaan door de vorming van één gemeente die ruim het grondgebied van de gemeenten RSW+ beslaat. Tevens wordt het college opdracht gegeven in september 2007 te komen met een stappenplan, inclusief tijdsplanning.

Het college van Scherpenzeel heeft positief gereageerd op het verzoek van Woudenberg om gezamenlijk een profielschets op te stellen. De gemeenteraad van Renswoude heeft in zijn vergadering van 29 mei jongstleden besloten om niet mee te werken aan het gezamenlijk opstellen van een profielschets en heeft ook Woudenberg gevraagd hier mee te wachten. De gemeenteraad van Renswoude neemt op 6 november een besluit over de bestuurlijke toekomst van Renswoude, mede gebaseerd op het te houden referendum in september.

Argumenten

Gezamenlijke Profielschets

Onder leiding van een externe onafhankelijke projectleider is gewerkt aan de totstandkoming van een gezamenlijke profielschets. Er is gewerkt met een Stuurgroep en een Projectgroep. In de Stuurgroep hebben de portefeuillehouders van Scherpenzeel en Woudenberg plaatsgenomen, ondersteund door de gemeentesecretarissen van beide gemeenten en de externe projectleider. De laatstgenoemde personen vormden weer de Projectgroep. Ondanks dat de gemeenteraad van Renswoude heeft besloten, dat het college niet mee mag werken aan het opstellen van een profielschets, is het college gedurende het proces op de hoogte gehouden van alle ontwikkelingen. De gezamenlijke profielschets, zoals die nu voorligt, is uiteindelijk vastgesteld door de Stuurgroep.

De afzonderlijke profielschetsen van Scherpenzeel en Woudenberg vormen de basis voor de gezamenlijke profielschets. Daarnaast is gebruik gemaakt van de toekomstvisie van Renswoude.

Het beleidskader 'Gemeentelijke Herindeling', dat het kabinet op 13 december 2002 heeft vastgesteld, wordt gebruikt als toetsingskader voor gemeenten bij initiatieven tot herindeling. Deze criteria zijn bestuurskracht, draagvlak, duurzaamheid, interne samenhang van de nieuwe gemeente, regionale samenhang en evenwicht en planologische ruimtebehoefte.

De colleges van Scherpenzeel en Woudenberg zijn van mening dat de criteria genoemd in het beleidskader voldoende tot uiting komen in de profielschets. Tevens is in de profielschets op een juiste wijze hun visie weergegeven op de inhoudelijke aspecten van de nieuw te vormen gemeente.

Deze profielschets is een eerste aanzet om *gezamenlijk* te komen tot een toekomstvisie op de nieuw te vormen gemeente, die opgesteld wordt tijdens een Arhi-procedure. In het kader van de Arhi-procedure is er voor alle betrokken partijen nog voldoende gelegenheid om een bijdrage te leveren aan het opstellen van de genoemde toekomstvisie.

Voorstel:

- gezamenlijke profielschets vaststellen.

De gemeenteraad van Scherpenzeel heeft reeds in zijn vergadering van maart jongstleden besloten om samen te gaan, waarbij men uitgaat van de vorming van een RSW+gemeente. Evenzo heeft de gemeenteraad van Woudenberg als conclusie in de vastgestelde Profielschets Samen sterker aangegeven, dat de vorming van een RSW+gemeente de beste keuze is voor de toekomst. Gelet op het bovenstaande zijn de colleges dan ook van mening, dat de provincies Utrecht en Gelderland een verzoek moet worden gedaan om een Arhi-procedure op te starten.

De gemeenteraad van Scherpenzeel heeft het college tevens verzocht om te komen met een stappenplan, inclusief tijdsplanning. Voorgesteld wordt om dit stappenplan vast te stellen.

Voorstel:

- het stappenplan om te komen tot een herindeling, vast te stellen;

- de provincie Gelderland te verzoeken om de Arhi-procedure te starten.

Draagvlak

Gelet op de eerdere besluitvorming in de gemeenteraden en de totstandkoming van de profielschetsen kan gezegd worden, dat er voldoende draagvlak is voor onderhavige besluitvorming.

Communicatie

Voor het vervolg van het proces is het van belang dat een communicatieplan wordt opgesteld. Er moet aandacht worden besteed aan de communicatie richting de verschillende betrokken partijen -waaronder de inwoners- binnen de gemeenten. Het is van belang, dat daar zo snel mogelijk mee wordt gestart.

Voorstel:

- een adequaat communicatieplan op te stellen en uit te voeren.

Financiën

Voor het opstellen van de gezamenlijke profielschets is een extern adviseur ingehuurd. De kosten hiervoor worden gedeeld door Scherpenzeel en Woudenberg.

Burgemeester en wethouders van Scherpenzeel,

A.J.E. van der Werf-Bramer
secretaris

J.J.H. Colijn-de Raat
burgemeester

Agendapunt : 07-X-07

Kenmerk : POC/AvdW

Onderwerp: gezamenlijke profielschets

De raad van de gemeente Scherpenzeel,
gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 14 augustus 2007,

overwegende dat het gewenst is uit te spreken dat in de raad vooralsnog alleen draagvlak is voor de vorming van de RSW+-gemeente;

overwegende dat hierbij de bestuurskracht onderzocht moet worden in een regionale context;

overwegende dat het uitspreken van het draagvlak voor de vorming van een nieuwe gemeente primair ligt bij de gemeenten en secundair bij de provincie;

overwegende dat de start van zulk een Arhi-procedure gegeven de omstandigheden de verantwoordelijkheid is van (de) provincie(s);

overwegende dat het gewenst is daarom het stappenplan alleen ter kennisgeving aan te nemen;

---

besluit

1. de gezamenlijke profielschets vast te stellen als basis voor een toekomstvisie van de RSW+ gemeente;
2. het stappenplan om te komen tot een herindeling voor kennisgeving aan te nemen;
3. de provincie Gelderland te verzoeken in regionale context onderzoek te doen naar de vorming van de RSW+-gemeente en daartoe een Arhi-procedure te starten;
4. de provincie Gelderland te verzoeken om deze procedure te stoppen als blijkt dat het daaruit volgende herindelingsontwerp niet gericht is op de vorming van de gemeente RSW+;
5. het college te verzoeken een adequaat communicatieplan op te stellen, dit uit te voeren na overleg met de raad, en de raad als onderdeel van dit plan via een vast agendapunt van de commissie Samenleving en Bestuur -al dan niet in besloten vergadering- te rapporteren over alle gevoerde overleggen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van 4 oktober 2007

E. Hoogstraten
griffier

J.J.H. Colijn-de Raat
voorzitter

Gemeente Scherpenzeel

Gemeenteraad

Motie

De Raad van de gemeente Scherpenzeel

In vergadering bijeen op 4 oktober 2007;

Overwegende dat

- de Raad van de gemeente Scherpenzeel in zijn vergadering van 29 maart 2007 heeft uitgesproken dat een fusie in RSW+-verband de beste oplossing is om een slagvaardige, efficiënte gemeente te zijn in de regio;
- er een geheel andere situatie ontstaat wanneer herindeling in RSW- of RSW+-verband niet mogelijk blijkt;
- het in dat geval van groot belang is dat de Raad van de gemeente Scherpenzeel zich op de dan ontstane situatie gaat beraden;

spreekt uit dat

- indien op enig moment in de herindelingsprocedure komt vast te staan dat de RSW- of RSW+-gemeente niet zal worden gerealiseerd, er op dat moment voor de Raad van de gemeente Scherpenzeel een moment van heroverweging dient te zijn om zich op de bestuurlijke toekomst te beraden;
- op dat heroverwegingsmoment alle opties voor de toekomst van de gemeente Scherpenzeel weer open behoren te staan;

verzoekt het college van B&W

- indien de bedoelde situatie zich voordoet een voorstel tot heroverweging van de bestuurlijke toekomst van Scherpenzeel voor te bereiden;

en gaat over tot de orde van de dag.

Namens de fractie van de ChristenUnie,
T.A. van Dijk, fractievoorzitter

Scherpenzeel, 4 oktober 2007

In het uitsluitende zijn de volledige passages opgenomen over het ‘kunnen’ en ‘willen’, de conclusies alsmede de aanbevelingen.

Het kunnen

De plus/min (+/-) geeft aan dat het functioneren op dit moment als voldoende kan worden beoordeeld, maar dat dit aspect de komende tijd wel aandacht behoefl.

	Operationele kwaliteit	Beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit	Weerbaarheid
Bestuur van de gemeenschap	+	+/-	+/-
Publieke dienstverlener	+	+/-	+/-
Onderdeel van het bestuurlijk bestel	+/-	+/-	+/-
Vernieuwende organisatie	+	+/-	+/-

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de **operationele kwaliteit** over het algemeen voldoende is. Dit betekent dat de normale dag-tot-dag-taken op een aanvaardbaar niveau uitgevoerd worden. Er is voldoende kennis, expertise en capaciteit aanwezig om deze gemeentelijke taken uit te voeren. Uitzondering hierop is het functioneren in de rol van de gemeente als onderdeel van het bestuurlijk bestel. De ambtelijke en financiële ruimte van de gemeente Scherpenzeel brengen beperkingen met zich mee om deze rol op operationeel niveau goed vorm te geven.

De **beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit** is een attentiepunt. Op dit moment is de beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit acceptabel, maar er bestaan op alle rollen zorgen voor de toekomst. De gemeente is te typeren als reactief. De zaken, ontwikkelingen en opgaven waarmee de gemeente wordt geconfronteerd worden wel opgepakt maar de sturing erop kan indringender. Er is te weinig tijd, danwel er wordt te weinig tijd genomen om stil te staan bij ontwikkelingen die op de gemeente af komen en de wijze waarop de gemeente daarmee wil omgaan.

De **weerbaarheid** van de gemeente Scherpenzeel is acceptabel maar naar de toekomst een aandachtspunt. Het gaat hierbij om de kwetsbaarheid van de organisatie (capaciteit), de financiële positie van Scherpenzeel en de deelname aan diverse samenwerkingsverbanden (Regio de Vallei, V-i-P).

De kwetsbaarheid van de organisatie wordt nu opgevangen door collega's en/of inhuren van externen. Dit heeft ook een financieel aspect namelijk dat er geld beschikbaar is om capaciteit of kennis in te huren.

De samenwerking is verplicht in de Regio de Vallei. De laatste jaren is de samenwerking met gemeenten in V-i-P-verband belangrijker geworden en heeft resultaten gebracht.

Naar de toekomst toe is de weerbaarheid van de gemeente Scherpenzeel een punt van zorg. Scherpenzeel is daar overigens niet uniek in. Alle gemeenten van een omvang van Scherpenzeel of kleiner krijgen, zo leert de ervaring, problemen met de uitvoering van operationele taken en de kwaliteit van de beleidsmatige en bestuurlijke inbreng.

Op rijksniveau is het streven om de gemeenten steeds meer te belasten met uitvoerende taken. Rond het sociale zekerheidsstelsel en het onderwijs is dit reeds gebeurd, in de toekomst zal dit ook steeds meer gebeuren op het terrein van de zorg en het welzijn (WMO). Met de overdracht van taken worden ook de risico's die met de

uitvoering gepaard gaan aan de gemeente overgedragen. Al spoedig zal blijken dat dan de ambtelijke organisatie te klein en kwetsbaar is om de taak naar behoren te kunnen uitoefenen. Voor de financiële risico's zal de gemeente voorzieningen moeten treffen, dit op een moment waarop de uitkering uit het gemeentefonds onder druk staat en de mogelijkheden voor de gemeente binnen het eigen belastinggebied, als gevolg van maatregelen bij de OZB, verder afnemen.

Tot slot is er de tendens om steeds meer zaken in regionaal kader (binnen de WGR Vallei of in V-i-P verband) te regelen. De belangen van de gemeente zullen binnen de regio moeten worden veilig gesteld. De vraag is of de gemeente ook op langere termijn in staat zal zijn voldoende ambtelijke en bestuurlijke capaciteit in te zetten om die belangen veilig te stellen.

Het willen

Er worden allerlei ontwikkelingen gesignaleerd die op termijn het voortbestaan van Scherpenzeel zullen beïnvloeden.

Het college van B&W meldt in zijn beleidsplan 2002-2006 dat voor een fusie van onderop de bereidheid van de buurgemeenten noodzakelijk is. In augustus 2002 presenteerde het college de nota "Visie bestuurlijke herindeling". Het college concludeert dat een (vrijwillige) herindeling nu niet aan de orde kan zijn gelet op de afspraken binnen het SGP-proces (thans Vallei-in-Perspectief); herindeling is niet voor 1-1-2007 bespreekbaar en Renswoude wenst zich aan deze afspraak te houden.

Op verzoek van de Raad (motie, 25 september 2003) heeft het college van B&W in 2003 de bestuurskracht van Scherpenzeel in kaart gebracht. Het onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een quick scan bestuurskracht. Uit dat onderzoek komt naar voren dat de bestuurskracht van Scherpenzeel momenteel (2004) redelijk is, maar de verwachtingen voor de middellange termijn zijn somber. Het wordt steeds moeilijker om adequaat in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en taken die wettelijk worden verplicht, op te pakken. Als kleine gemeente wordt het steeds lastiger te functioneren als de financiën minder worden en ook de mogelijkheden om de inkomsten te vergroten zijn nagenoeg uitgeput. Samenwerking is wel een oplossing maar vormt voor de middellange termijn geen structurele oplossing. Samenwerking vergt veel bestuurlijke en ambtelijke tijd en kan op den duur contraproductief werken. In aanvulling daarop is geconstateerd dat Scherpenzeel in de strategische huidige samenwerkingsverbanden (Regio de Vallei, V-i-P) onvoldoende positie heeft. Ook kent Scherpenzeel een lappendeken van samenwerkingsverbanden. Overigens zal de samenwerking in regionaal verband altijd nodig zijn om strategische opgaven te kunnen realiseren. Wel is daarbij de verwachting dat samenwerking meer het karakter van een netwerk zal hebben.

Scherpenzeel onderkent voor de middellange termijn de kwetsbaarheid van de gemeentelijke organisatie. De verwachting is dat bestuurskracht zal afnemen, ook zal het steeds moeilijker worden om adequaat in te spelen op (strategische) ontwikkelingen. Daarnaast kunnen de belangen van inwoners in regionaal verband minder worden behartigd bij een afnemende bestuurskracht. Tot slot het gegeven dat de inkomsten en uitgaven van Scherpenzeel minder in balans zijn.

In verband hiermee heeft het gemeentebestuur in 2004 uitgesproken te streven naar de vorming van een grotere en daarmee krachtigere gemeente, in casu RSW-plus. De plus staat voor Overberg; de inwoners van Overberg hebben meerder malen te kennen gegeven dat zij georiënteerd zijn op het Valleigebied, en daarom graag worden gevoegd bij de toekomstige RSW-gemeente. Van belang is dat de gemeenten Woudenberg en Renswoude zich willen inzetten voor deze samenvoeging. Op dit moment wordt al met beide gemeenten (intensief) samen gewerkt in V-i-P-verband en in RSW-verband.

Daarnaast heeft het gemeentebestuur uitgesproken om de vast te houden aan een actieve participatie in V-i-P-verband omdat samenwerking in regionaal verband altijd nodig zal zijn.

In de raadsvergadering van 3 november 2005 zal het kwaliteitsrapport worden besproken. In diezelfde periode bespreken ook de gemeenteraden van Woudenberg en Renswoude de uitkomsten van de kwaliteitsmeting.

Aanbevelingen

De tendens van decentraliseren van taken naar de gemeenten zal naar verwachting worden voortgezet. Dit zal beslag leggen op de personele en financiële capaciteit van Scherpenzeel. Ook wordt verwacht dat de uitvoering van gemeentelijke taken complexer zullen worden. Tegen de achtergrond van deze ontwikkelingen en hetgeen hiervoor is geconstateerd over het functioneren van de gemeente moet worden geconstateerd dat het kunnen en het willen op middellange termijn een disbalans vertonen.

Het is daarom onontkoombaar dat de gemeente Scherpenzeel stappen moet zetten om ook op termijn op goede wijze de belangen van haar inwoners goed te behartigen en een bijdrage te kunnen leveren aan regionale vraagstukken.

Het eerste aandachtspunt betreft de relatie raad, college van burgemeester en wethouders en inwoners. De gemeente Scherpenzeel heeft een aanvang gemaakt met interactief bestuur. Dit heeft in 2002 geleid tot de vaststelling van de toekomstvisie 2030 met als ondertitel "Wonen en leven in Scherpenzeel". Mede op basis van deze visie wordt nu beleid nader uitgevoerd/geconcretiseerd in nota's en uitvoeringsregelingen. Ook inwoners/verenigingen/bedrijven worden actief benaderd om daaraan een bijdrage te leveren. Er worden dan verwachtingen gewekt die niet altijd (kunnen) worden nagekomen.

Tegen deze achtergrond is van belang dat het bestuur steeds pro-actief en communicatief bestuurt. De **eerste aanbeveling** is, besteed (nog) meer aandacht aan de communicatie bij beleidsvorming. Maak duidelijk binnen welke context een bijdrage van derden wordt gevraagd en wat ermee wordt gedaan. Beschrijf het proces van beleidsontwikkeling (wie doet wat, wanneer) en op welke momenten wordt gecommuniceerd. Het is hierbij ook van belang om steeds te melden waarom iets wordt gedaan of niet. Het toelichten van beslissingen en in relatie brengen met de ambities van Scherpenzeel draagt bij aan het vergroten van het draagvlak voor die beslissingen.

Geconstateerd is dat de drie rollen van de raad (nog) niet optimaal worden vervuld. De controlerende rol wordt over het algemeen goed vervuld; de kaderstellende en volksvertegenwoordigende rol verdienen meer aandacht. Overigens is Scherpenzeel hierin niet uniek, dit is een landelijk verschijnsel. Dit leidt tot de **tweede aanbeveling** om meer aandacht te besteden aan de kaderstellende en volksvertegenwoordigende rol van het gemeentebestuur. Om de kaderstellende rol beter in te vullen kan aan de volgende actiepunten worden gedacht. Bepaal en prioriteer welke onderwerpen belangrijk zijn voor Scherpenzeel en stel daarbij in samenspraak met het college van B&W kaders vast. Hierbij kan worden gedacht aan beleidsmatige raadvorwaarden, financiële raadvorwaarden en communicatieve randvoorwaarden.

Het derde aandachtspunt betreft de organisatorische/personele kwetsbaarheid van Scherpenzeel. Kleine gemeenten zijn per definitie kwetsbaar vanwege verschillende éénmansposten. Ook is er weinig ruimte voor specialisatie. Voor het uitvoeren van specialistische taken wordt een beroep gedaan op externen (milieuvergunningen). Daarnaast werkt Scherpenzeel samen met buurgemeenten: Scherpenzeel verricht (uitvoerende) werkzaamheden voor hen en ook worden werkzaamheden door buurgemeenten verricht. Strategische vraagstukken worden in regionaal verband opgepakt. Bij dit alles is van belang dat Scherpenzeel zelf over voldoende expertise en capaciteit beschikt om taken op verantwoorde wijze uit te kunnen besteden; het stellen van kaders en het controleren van de uitvoering.

De gemeente moet zelf voldoende sturing kunnen geven aan strategische activiteiten. De **derde aanbeveling** is om een balans te zoeken tussen efficiency die samenwerking of uitbesteding van taken geeft en de mate waarin invulling kan worden gegeven aan de (eind)verantwoordelijkheden voor die taken.

De samenwerkingsrelaties en de positie daarin van Scherpenzeel vormen ook een aandachtspunt. Scherpenzeel heeft geen vastgestelde visie op de samenwerkingsrelaties. De gemeente neemt daarentegen wel deel aan verschillende samenwerkingsverbanden en werkt met verschillende buurgemeenten actief samen.

Scherpenzeel heeft geen sterke positie in de strategische samenwerkingsverbanden (V-i-P, Reconstructie). Deze positie kan worden versterkt door de RSW-samenwerking te optimaliseren. Hierbij is belangrijk een gezamenlijk bestuurlijk gedragen visie op het plattelandsgebied en een vitale leefgemeenschap.

De **vierde aanbeveling** luidt:

Ontwikkel een visie op de (strategische) samenwerkingsrelaties en draag dat uit.

Optimaliseer de RSW-samenwerking vanuit een gemeenschappelijke visie op het plattelandsgebied en vitale leefgemeenschappen.

Tenslotte vormt de financiële situatie van Scherpenzeel een aandachtspunt. De financiële kwetsbaarheid dwingt Scherpenzeel tot het maken van principiële keuzen. Deze keuzen moeten leiden tot een financieel gezond meerjarenbeleid.

De **vijfde aanbeveling** luidt dan ook, maak heldere keuzen in de taakuitoefening om te komen tot een financieel gezond meerjarenbeleid.

Proces-verbaal van de zitting van het hoofdstembureau tot het vaststellen van de uitkomst van de stemming en van de zitting van het centraal stembureau tot het vaststellen van de uitslag van het referendum over de vraagstelling:

Dient de gemeenteraad van Renswoude vast te houden aan behoud van de zelfstandigheid van Renswoude?

Het hoofdstembureau heeft overeenkomstig de Gemeentelijke referendum-verordening op vrijdag 28 september 2007 ,om 10.00 uur 's ochtends, in de daarvoor aangewezen ruimte zitting gehouden.

Het hoofdstembureau heeft op deze zitting de uitkomst vastgesteld van de stemming voor het referendum op woensdag 26 september 2007.

Het hoofdstembureau heeft ten aanzien van het referendum het totaal aantal uitgebrachte stemmen vastgesteld.

De voorzitter heeft bekendgemaakt dat de aldus verkregen uitkomsten luiden:

Antwoord	Aantal stemmen
JA	2656
NEE	43
Totaal aantal uitgebrachte stemmen:	2699

Door de in de zittingsruimte aanwezige kiezers zijn naar aanleiding van de vaststelling van deze uitkomsten

- geen bezwaren ingebracht.
- de volgende bezwaren ingebracht:

Deze bezwaren geven het hoofdstembureau aanleiding het volgende op te merken:

Vervolgens is het hoofdstembureau opgetreden als centraal stembureau en heeft het in die hoedanigheid de uitslag van het referendum als volgt vastgesteld:

A. OVERZICHT VAN DE AANTALLEN OP DE ANTWOORDEN UITGEBRACHTE STEMMEN

Antwoord	Aantal stemmen
JA	2656
NEE	43
Totaal aantal uitgebrachte stemmen:	2699

B. VASTSTELLING VAN DE UITSLAG VAN HET REFERENDUM

Het totaal van de uitgebrachte stemmen bedraagt: 2699

Door de in de zittingsruimte aanwezige kiezers zijn naar aanleiding van de vaststelling van de uitslag van het referendum

- geen bezwaren ingebracht.
- de volgende bezwaren ingebracht:

Deze bezwaren geven het centraal stembureau aanleiding het volgende op te merken:

Plaats: Renswoude

Datum: vrijdag 28 september 2007

voorzitter: Jhr mr K.F.H. Schorer

leden: D. Vlastuin

M.H.T. Jansen

.....

Gemeente Renswoude

Persbericht, 27 september 2007

Inwoners Renswoude kiezen massaal voor zelfstandigheid

Bij het door de gemeenteraad uitgeschreven referendum in Renswoude over de zelfstandigheid van de gemeente hebben de inwoners gisteren massaal voor behoud van zelfstandigheid gekozen. De opkomst was met 83,7% ruim 10% hoger dan de gebruikelijke opkomst in Renswoude bij gemeenteraadsverkiezingen. Van de opgekomen kiezers heeft 98,4% voor behoud van zelfstandigheid gekozen en 1,6% tegen.

Voor een lokaal referendum is deze opkomst ongekend hoog. Het gemeenbestuur bedankt de Referendumcommissie onder voorzitterschap van de heer J. van Ginkel voor haar inspanningen en bedankt de inwoners voor hun grote betrokkenheid bij dit onderwerp. Het gemeentebestuur is er van overtuigd dat slechts in kleine gemeenten een dergelijke grote betrokkenheid van de inwoners bereikt kan worden. Het ziet hierin tevens een bewijs van het vertrouwen van de inwoners in het bestuur.

De uitslag laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Een krachtiger signaal van de bevolking van Renswoude naar buurgemeenten en provincie is nauwelijks mogelijk.

Op 6 november a.s. bespreekt de gemeenteraad van Renswoude de uitslag van het referendum en neemt zij een standpunt in over de bestuurlijke toekomst van de gemeente.

Nadere info bij

- Burgemeester Schorer, 06-53356260
- Marcel Jansen, secretaris van de Referendumcommissie, 06-26948020

Nota inzake de bestuurlijke toekomst van Renswoude

Unaniem vastgesteld door de gemeenteraad op 6 november 2007

Samenvatting:

De gemeenteraden van Woudenberg en Scherpenzeel hebben besloten de provincies Utrecht en Gelderland te vragen een ARHI-procedure te starten gericht op de totstandkoming van een fusie tussen de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg (RSW). De inwoners van Renswoude hebben in een referendum overduidelijk gekozen voor behoud van zelfstandigheid. De opkomst bedroeg 84%, waarvan 98% koos voor behoud van zelfstandigheid.

Aan de hand van een aantal criteria en gelet op de uitslag van het referendum houdt de gemeenteraad vast aan de zelfstandigheid van Renswoude.

Dat is de eerste optie in een eventuele ARHI-procedure.

De inwoners hechten veel belang aan korte lijnen met het bestuur en aan zelfstandigheid. Gelet hierop geeft de gemeenteraad een visie op langere termijn. Mocht behoud van zelfstandigheid ter discussie komen, dan kiest de raad in eerste instantie voor verregaande samenwerking met een grote gemeente op basis van een groeivariant van het model Ten Boer. Als toekomstperspectief kan gedacht worden aan een zeer grote Valleigemeente met deelgemeenten, waaronder Renswoude.

Vanuit deze visie op langere termijn heeft RSW onvoldoende meerwaarde voor de inwoners van Renswoude. RSW blijft de kleinste gemeente van de regio. De vraag is dan ook hoe duurzaam RSW is en of niet binnen tien jaar weer een herindeling aan de orde zal zijn.

Inleiding

De colleges van B&W van Scherpenzeel en Woudenberg hebben hun gemeenteraden voorgesteld een gezamenlijke profielschets voor een fusiegemeente Renswoude, Scherpenzeel, Woudenberg (RSW) vast te stellen en de provincies te verzoeken een ARHI-procedure te starten gericht op de totstandkoming van RSW. Daarbij hanteren zij een tijdschema dat leidt tot een nieuwe gemeente per 1-1-2011.

De gemeenteraad van Renswoude heeft besloten niet aan de opstelling van de gezamenlijke profielschets mee te doen, maar eerst een raadplegend referendum uit te schrijven over de vraag of de gemeenteraad vast dient te houden aan de zelfstandigheid van Renswoude.

Uitslag referendum

Het referendum over de zelfstandigheid van Renswoude heeft op 26 september jl. plaatsgevonden. De opkomst bedroeg 83,7 % zodat het referendum rechtsgeldig is. De uitslag was:

- 98,4 % beantwoordt de vraag of de gemeenteraad van Renswoude dient vast te houden aan de zelfstandigheid van Renswoude met ja.
- 1,6 % beantwoordt deze vraag met nee.

Inwoners van Renswoude hebben tegenover de media met name de korte lijnen en het feit dat het goed gaat in Renswoude als argumenten genoemd voor hun keuze voor zelfstandigheid.

Raadsbesluiten Woudenberg en Scherpenzeel

De gemeenteraden van Woudenberg en Scherpenzeel hebben op 28 september, resp. 4 oktober jl. besloten de gezamenlijke profielschets voor RSW+ vast te stellen en de provincies te vragen een ARHI-procedure te starten. Uit de pers krijgen we niet de indruk dat daarbij rekening is gehouden met de duidelijk mening van de inwoners van Renswoude. Integendeel, aangenomen moties en amendementen wijzen er op dat Woudenberg en Scherpenzeel uitsluitend een fusie met Renswoude beogen. Woudenberg en Scherpenzeel hebben hun verzoeken om een ARHI-procedure te starten inmiddels bij de provincies ingediend.

Renswoude houdt vast aan zelfstandigheid

De uitslag van het referendum is duidelijk. Los daarvan hebben wij gemeend aan de hand van een aantal criteria de vraag te moeten beantwoorden of Renswoude zelfstandig kan blijven.

In volgorde van belangrijkheid gaat het om de volgende criteria:

- a. bestuurskracht

- b. financiële positie
- c. identiteit van de gemeenschap
- d. relatie bestuur – burger
- e. voorzieningenniveau
- f. deskundigheid en kwetsbaarheid ambtelijk apparaat.

Ad a bestuurskracht

De conclusie van de in 2005 in samenwerking met de provincie Utrecht uitgevoerde kwaliteitsmeting is dat Renswoude voldoende in staat is gebleken om haar ambities in voldoende mate te realiseren en een bijdrage te leveren aan de regionale (beleids-)opgaven. Er is tot op heden geen sprake van een disbalans tussen het kunnen en het willen.

Naar de toekomst toe moet rekening worden gehouden met

- decentralisatie van meer taken naar de gemeente
- toename van de complexiteit van de uitvoering van gemeentelijke taken
- vergroting van de noodzaak tot samenwerking.

Tot zover het resultaat van de kwaliteitsmeting in 2005.

De sinds de kwaliteitsmeting naar de gemeenten gedecentraliseerde taken, met name de WMO, worden zonder problemen door Renswoude uitgevoerd.

Daarnaast is met de provincie een Samenwerkingsovereenkomst gesloten, waarin afgesproken is om een aantal projecten uit te voeren ten einde de leefbaarheid en vitaliteit van Renswoude ook in de toekomst te behouden en te versterken.

Tenslotte zij opgemerkt dat bestuurskracht uiteraard een dynamisch gegeven is dat periodiek, bv eens in de vijf jaar, gemeten zou moeten worden. In 2010 zullen wij in overleg met de provincie weer een bestuurskrachtonderzoek uitvoeren.

Ad b financiële positie

Uit de Nota Begrotingspositie gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen, medio 2007 uitgebracht door de provincie Utrecht, blijkt dat Renswoude de sterkste financiële positie heeft van alle Utrechtse gemeenten. Er zijn op dit moment geen tekenen die er op wijzen dat de financiële positie van Renswoude de komende jaren zal verslechteren.

Ad c identiteit

Renswoude is reeds jaren een vrij homogene, vitale en zelfbewuste plattelandsgemeente met een sterk agrarisch karakter. Daaraan ontleent Renswoude ook haar kracht. De samenstelling van de gemeenteraad is een duidelijke afspiegeling van deze identiteit. Het gemeentebestuur is tot nu toe goed in staat deze identiteit van de gemeenschap te behouden.

Ad d relatie bestuur – burger

De relatie bestuur – burger wordt in Renswoude gekenmerkt door korte lijnen en een grote betrokkenheid. Er is één raadslid op ca 400 inwoners. Dit leidt er toe dat inwoners weinig moeite hebben raadsleden te benaderen, dat raadsleden zonnodig aandacht kunnen besteden aan problemen van inwoners en dat signalen uit de bevolking snel doordringen tot het gemeentebestuur. Doordat Renswoude nog een gemeentelijk woningbedrijf heeft, is ook de afstand gemeentebestuur – huurders zeer klein. Ruim 20% van de huishoudens huurt een woning van de gemeente. Deze korte lijnen maken het mogelijk de nadelen van de bureaucratie te vermijden en slagvaardig en transparant te besturen.

De betrokkenheid van de inwoners bij het bestuur is groot. Het belangrijkste bewijs hiervoor is de grote opkomst bij het onlangs gehouden referendum. Daarnaast duidt ook het bloeiende verenigingsleven in Renswoude waar zeer velen actief in zijn, er op dat inwoners zich betrokken voelen bij de Renswoudse gemeenschap. In Renswoude is ca 3% van de meerderjarige inwoners actief en direct betrokken bij de plaatselijke politiek via lidmaatschap van raad, raadscommissies, fractieberaad, afdelingsbestuur politieke partij, gemeentelijke commissies en werkgroepen en aan de gemeente gelieerde stichtingen. De politieke partijen hebben dan ook geen moeite om kandidaten voor het raadslidmaatschap te vinden. Ook is het tot nu toe niet nodig gebleken om bij gebrek aan kandidaten wethouders van buiten de gemeente aan te trekken. De opkomst bij de verkiezingen is altijd hoger dan het landelijk gemiddelde.

Uit onderzoek onder de inwoners van Renswoude blijkt dat deze in het algemeen (zeer) tevreden zijn met hun gemeentebestuur.

Ad e voorzieningenniveau

Het voorzieningenniveau in Renswoude is zeer redelijk. De afgelopen jaren zijn een aantal bestaande voorzieningen vernieuwd of uitgebreid en nieuwe voorzieningen gerealiseerd (nieuwe bibliotheek, Kleine Meent, nieuwe voetbalaccommodatie, fietspad Barneveldsestraat, nieuwe tennisbanen, parkeerterrein bij het domineesbosje, nieuwe aula, klompenpaden, uitbreiding sporthal, betaalbare huisvesting voor starters en ouderen, realisering bedrijventerreinen). Plannen om het voorzieningenniveau verder te verbeteren staan op stapel (centrumplan met winkels, eerstelijnsgezondheidscentrum en kulturhus, nieuw muziekgebouw, centraal bezoekerscentrum Grebbelinie, restauratie Rechthuis).

Ad f deskundigheid en kwetsbaarheid ambtelijk apparaat

Blijkens het klanttevredenheidsonderzoek uit 2005 functioneert het ambtelijk apparaat in het algemeen naar tevredenheid van de inwoners. Gelet op de grootte van het ambtelijk apparaat blijft de deskundigheid en de kwetsbaarheid een punt van voortdurende aandacht. Het verloop is niet groot en het aantrekken van nieuw personeel van voldoende kwaliteit is geen probleem. Werving en selectie van nieuwe medewerk(st)ers gebeurt met grote zorgvuldigheid. Verder wordt een laag ziekteverzuim bevorderd en wordt gewerkt met een beperkt aantal generalisten. De gemeente is prima in staat (ook financieel) om waar nodig externe deskundigheid in te huren, zowel bij buurgemeenten (Veenendaal en Scherpenzeel) als bij private partijen.

Voorts hebben wij rekening gehouden met de opvattingen van provincie en rijk.

Opvatting provinciaal bestuur

In het collegeprogramma 2007-2011 van GS Utrecht staat dat een gemeentelijke herindeling aan de orde is wanneer er gebrek aan kwaliteit is in het gemeentelijk functioneren en investeringen en samenwerking geen duurzame oplossing bieden.

In dit verband verwijzen wij naar het reeds genoemde resultaat van de uitgevoerde kwaliteitsmeting en de financiële positie van Renswoude.

Opvatting rijk

In het coalitie-akkoord CDA-PvdA-CU is afgesproken dat herindeling van gemeenten plaats vindt indien daarvoor voldoende lokaal draagvlak bestaat. De verantwoordelijkheid voor de toetsing daarvoor berust bij het provinciebestuur; de wetgever toetst de voorstellen in principe uitsluitend op het gevolgde proces.

Met name in verband met het criterium van het lokale draagvlak heeft de gemeenteraad een referendum uitgeschreven.

Conclusie 1

Gelet op al deze overwegingen en in aanmerking nemend de uitslag van het referendum, die een ondersteuning betekent van het altijd door de gemeenteraad ingenomen standpunt, houdt de gemeenteraad van Renswoude unaniem vast aan de zelfstandigheid van de gemeente. In 2010 zal weer een bestuurskrachtonderzoek plaatsvinden. Uiteraard blijft samenwerking met buurgemeenten wenselijk en noodzakelijk.

Visie op de gemeente van de toekomst

De verzoeken van Woudenberg en Scherpenzeel om een ARHI-procedure te starten zijn een goede aanleiding om wat verder in de bestuurlijke toekomst te kijken en een visie op langere termijn te formuleren.

Die visie dient zoveel mogelijk te sporen met de wensen van onze inwoners, die hechten aan zelfstandigheid en korte lijnen. Daarnaast dient deze visie rekening te houden met de realiteit van een steeds voortgaande gemeentelijke schaalvergroting in ons land.

Uitgaande van de situatie van dit moment is er geen aanleiding om te veronderstellen dat Renswoude de komende tien jaren niet prima zelfstandig zou kunnen functioneren. Periodieke bestuurskrachtonderzoeken zullen dit moeten onderbouwen.

Mocht op langere termijn uit deze onderzoeken naar voren komen dat de belangen van de inwoners van Renswoude meer gediend zijn met verregaande samenwerking of samengaan met een andere gemeente, dan komen de volgende varianten in aanmerking:

- Verregaande samenwerking op basis van het model Ten Boer. In het model Ten Boer verzorgt een grote gemeente (stad Groningen) het ambtelijk apparaat van een kleine zelfstandige gemeente (Ten Boer). Het model Ten Boer is sinds 1 januari jl. operationeel en werkt tot nu toe naar tevredenheid. In dit geval blijft het gemeentehuis in Renswoude functioneren, zij het met een wat kleinere bezetting dan nu het

geval is. Hierbij zij opgemerkt dat Groningen en Ten Boer met ingang van 1 januari jl. een verregaande samenwerking doorgevoerd hebben. Naar onze mening is het ook mogelijk om een groeivariant van het model Ten Boer na te streven. In die groeivariant wordt met een grote gemeente een langjarige afspraak gemaakt dat, iedere keer als dat bij de uitvoering van een gemeentelijke taak gewenst is, ambtelijke ondersteuning door de grote gemeente aan Renswoude verleend wordt. Een geleidelijke realisering van het model-Ten Boer heeft als voordeel dat de organisatie van de grote gemeente niet ineens wordt belast met een forse taakverzwaring, maar de wensen van Renswoude geleidelijk kan inpassen. Voor Renswoude heeft het als voordeel dat de ambtelijke ondersteuning van de grote gemeente zodanig kan worden georganiseerd dat de korte lijnen behouden blijven. Hierdoor worden de nadelen van een reorganisatie van het ambtelijk apparaat vermeden. Groot pluspunt van deze variant is dat Renswoude zelfstandig blijft met alle voordelen van dien.

- Renswoude als deelgemeente van een grote gemeente. In een deelgemeente is het mogelijk een zekere mate van autonomie te realiseren en kan de afstand bestuur – inwoners even kort blijven als nu het geval is. Hoewel deelgemeenten tot nu toe alleen in de grote steden zijn gerealiseerd lijkt dit model ook goed toepasbaar op het platteland, zeker in situaties met meerdere kernen. Renswoude functioneert nu goed als zelfstandige gemeente en zal dus ook als deelgemeente goed kunnen functioneren. De vorming van een deelgemeente brengt ook veel minder organisatorische rompslomp met zich mee dan een samenvoeging van drie kleine gemeenten omdat de meeste medewerkers van de gemeente Renswoude kunnen blijven functioneren in het bestaande (deel-)gemeentehuis.

Denkbaar is in dit verband ook dat de groeivariant Ten Boer uiteindelijk overgaat in een deelgemeente van de grote gemeente.

Daarnaast kan ook gedacht worden aan een variant waarbij wordt uitgegaan van enerzijds grote gemeenten die taken krijgen die kleine gemeenten qua schaal niet meer goed kunnen vervullen, en anderzijds kleine gemeenten, waarvan de taken beperkt worden tot puur lokale vraagstukken. Deze gedachte is ook verwoord door de VNG-commissie Bovens in haar rapport De wil tot verschil. Nu deze variant tot nu toe niet is toegepast, wordt dit verder buiten beschouwing gelaten.

Tenslotte is ook denkbaar de zg. BEL-variant, waarbij de ambtelijke organisaties samengevoegd worden, maar de gemeenten zelfstandig blijven. Nu Scherpenzeel en Woudenberg deze variant op dit moment hebben afgewezen en de BEL-gemeenten nog nauwelijks ervaring hebben opgedaan, wordt deze variant vooralsnog buiten beschouwing gelaten.

De varianten model-Ten Boer en deelgemeente zijn goed in te passen in de tendens in bestuurlijk Nederland naar de vorming van zeer grote gemeenten. Voorbeelden zijn de discussies over de Gooi- en Vechtstreek, waar een voorstel ligt voor samenvoeging van Bussum, Naarden, Weesp en Muiden (ca 70.000 inwoners) en herindelingsvoorstellen in Zuid-Holland voor nieuwe gemeenten met 30.000 tot 70.000 inwoners. Ook het recente voorstel van GS Utrecht tot de vorming van een grote Groene Hartgemeente van 66.000 inwoners past hierin. De VNG heeft eind vorig jaar in het Manifest der gemeente voor het eerst gekozen voor schaalvergroting door gemeentelijke herindeling als middel om de bestuurskracht van de gemeenten te vergroten. Ook het in juni jl. gepresenteerde rapport van de Commissie Van Aartsen, De Eerste Overheid, gaat daarvan uit in combinatie met een sterke decentralisatie van taken door het rijk. Het nieuwe kabinet zet eveneens in op decentralisatie van taken naar gemeenten, mede in relatie tot de afgesproken afslankingsoperatie van de rijksoverheid. Er komt een interbestuurlijke taskforce, die een beleidskader herindeling gaat formuleren.

De voortgaande schaalvergroting vergt naar onze mening meer aandacht voor binnengemeentelijke decentralisatie om de afstand bestuur – inwoner niet te groot te laten worden. Vanuit deze gedachte kan in de verre toekomst gedacht worden aan de vorming van zeer grote gemeenten met deelgemeenten. In dit gebied kan als toekomstperspectief op lange termijn gedacht worden aan de vorming van een zeer grote Valleigemeente met deelgemeenten waaronder Renswoude.

De optie RSW

Als wij de optie RSW beoordelen aan de hand van onze visie op de gemeente van de toekomst en de realiteit van voortgaande gemeentelijke schaalvergroting komen wij tot de volgende opmerkingen.

- gelet op het aantal inwoners (ca 25.000 inwoners) is het zeer de vraag hoe duurzaam deze optie is. In de regio wordt RSW een van de kleinste gemeenten. De meeste buurgemeenten van RSW hebben 50.000 of meer inwoners (Barneveld 50.000, Ede 100.000, Veenendaal 60.000, Utrechtse Heuvelrug 50.000, Zeist 60.000, Leusden 30.000). De vraag is of na realisering van RSW niet binnen tien jaar weer een herindeling aan de orde zal zijn.
- de afstand inwoner – bestuur wordt groter. In Renswoude is er één raadslid op 400 inwoners; in RSW wordt dat één op 1200. De korte lijnen waar de inwoners van Renswoude zoveel waarde aan hechten, worden langer en signalen uit de bevolking zullen langzamer doorkomen. Daarbij speelt ook een rol dat Renswoude de kleinste kern van RSW wordt en in RSW vermoedelijk niet meer dan twee of drie raadsleden uit Renswoude afkomstig zullen zijn.
- Sluiting van het gemeentehuis en het politiebureau in Renswoude valt te verwachten (zoals onlangs in Amerongen en Maarn). Uit ervaring in heringedeelde gemeenten blijkt dat dit voor inwoners een behoorlijke impact kan hebben. Aangezien Renswoude de kleinste kern van RSW vormt, zal het voortbestaan van andere voorzieningen in Renswoude, zoals (sport-)accommodaties, bibliotheek en gemeentelijk woningbedrijf onder druk komen te staan, zeker in geval van eventuele financiële problemen van de nieuwe gemeente.
- De uitkering aan RSW uit het gemeentefonds zal structureel met € 520.000 verminderd worden (1x het basisbedrag dat iedere gemeente krijgt in plaats van 3x het basisbedrag). Daar staat een niet-structurele frictiekostenvergoeding tegenover. De ervaring bij andere herindelingen leert dat deze vergoeding onvoldoende is voor zaken als het inhuren van externe deskundigheid, wachtgeld voor niet plaatsbare medewerkers en de huisvestingsproblematiek. Daarnaast is de ervaring dat de structurele kosten niet verminderen. Wel is waar zijn er lagere bestuurskosten, maar de kosten van het ambtelijk apparaat nemen toe door hogere schalen, meer beleidsmedewerkers en een grotere overhead.
- De vorming van RSW brengt met zich mee dat drie bestaande organisaties tot één nieuwe organisatie moeten worden omgevormd. De ervaring bij andere herindelingen leert dat het enige jaren duurt voor de nieuwe organisatie redelijk functioneert. Het ontbreken van bestuurlijke eensgezindheid over de fusie maakt dit er niet gemakkelijker op. Op langere termijn mag echter verwacht worden dat de kwetsbaarheid van het ambtelijk apparaat afneemt en de interne deskundigheid toeneemt.

Bij het referendum hebben onze inwoners duidelijk gemaakt niets te voelen voor een RSW-fusie. Daarnaast is het zeer de vraag hoe duurzaam RSW zal zijn en is de meerwaarde voor de inwoners van Renswoude in onze visie onvoldoende aangetoond.

Samenwerking

Naast de provinciebrede samenwerking in het kader van de Veiligheidsregio Utrecht, werkt Renswoude thans structureel samen:

- in de Reconstructiecommissie Gelderse Vallei/Utrecht-Oost; intensieve samenwerking op het gebied van landbouw, milieu, natuur, landschap en leefbaarheid buitengebied
- in VIP-verband (projectmatig) met Barneveld, Leusden, Nijkerk, Scherpenzeel en Woudenberg. De toekomst van de VIP-samenwerking is onzeker nu Barneveld weinig nut ziet in een drietal specifieke projecten.
- in het bestuurlijk platform Zuidoost-Utrecht (projectmatig) met Rhenen, Veenendaal, Wijk bij Duurstede en Zeist. Op korte termijn gaan vier thematische stuurgroepen aan de slag, onder andere op het terrein van mobiliteit en toerisme/recreatie.
- In het district Heuvelrug (politie, brandweer, rampenbestrijding) met Veenendaal, Rhenen en Wijk bij Duurstede
- Met Veenendaal en Rhenen op het gebied van milieu en sociale werkplaats
- met Scherpenzeel en Woudenberg: Open monumentendag en werkgroep –25%
- bilateraal met Veenendaal en met Scherpenzeel op een aantal terreinen, waarbij Renswoude deskundigheid inhuurt tegen betaling (brandweer, automatisering en bijstand)

Voor de intergemeentelijke samenwerking van Renswoude in de toekomst zal de uitkomst van een eventuele ARHI-procedure bepalend zijn.

Conclusie 2

Onze visie op de bestuurlijke toekomst is dat Renswoude de eerstkomende tiental jaren prima als zelfstandige gemeente kan blijven functioneren. Indien dat op enig moment niet meer het geval is kiest Renswoude in het belang van de inwoners ook op langere termijn voor behoud van korte lijnen en een redelijke mate van autonomie. In dat geval gaat de voorkeur uit naar verregaande samenwerking met een grote gemeente op basis

van een groeivariant van het model Ten Boer of naar Renswoude als deelgemeente van een (zeer) grote gemeente. Als toekomstperspectief kan gedacht worden aan de vorming van een zeer grote Valleigemeente met deelgemeenten, waaronder Renswoude. Vanuit die visie is het de vraag hoe duurzaam RSW zal zijn. Daarnaast heeft de optie RSW ook op langere termijn onvoldoende meerwaarde voor de inwoners van Renswoude.

Standpunt in het kader van een eventuele ARHI-procedure

In de eerste plaats zal Renswoude er onder verwijzing naar de uitgevoerde kwaliteitsmeting en de uitslag van het referendum voor pleiten om Renswoude buiten de ARHI-procedure te laten. Hier is des te meer reden toe nu Renswoude vasthoudt aan behoud van zelfstandigheid en wij uit de op blz 4 weergegeven opvattingen van het college van GS van Utrecht en van het nieuwe kabinet concluderen dat in de situatie van Renswoude herindeling niet aan de orde is. Immers de kwaliteit van het bestuur staat niet ter discussie en er is onder de inwoners geen enkel draagvlak voor herindeling. Bovendien maakt het toevoegen van Renswoude aan een fusiegemeente Scherpenzeel/Woudenberg voor de duurzaamheid van die fusiegemeente weinig verschil. Daarnaast hebben de gemeenteraden van Woudenberg en Scherpenzeel via moties en amendementen aangegeven dat zij uitsluitend de RSW-fusie wensen. Het is duidelijk dat Renswoude daar niets voor voelt, zodat het starten van een ARHI-procedure weinig zin heeft.

Indien de provinciale besturen toch aan het verzoek van Woudenberg en Scherpenzeel om een ARHI-procedure te starten gevolg geven, dient Renswoude een standpunt in het ARHI-overleg in te brengen. Uiteraard zal Renswoude onder verwijzing naar de uitgevoerde kwaliteitsmeting en de uitslag van het referendum in de eerste plaats pleiten voor behoud van zelfstandigheid. Daarnaast zullen wij ook onze visie op de toekomst inbrengen en vanuit die visie onze afwijzing van de RSW-optie.

Uitsluitend in het geval dat de optie zelfstandigheid in het kader van een ARHI-procedure ter discussie komt, is het verstandig dat Renswoude vanuit haar visie op de gemeente van de toekomst alternatieven voor RSW achter de hand heeft.

Vanuit onze eerste voorkeur voor een geleidelijk groeiende verregaande samenwerking met een grote gemeente op basis van het model Ten Boer, komen in aanmerking onze buurgemeenten Barneveld, Ede en Veenendaal. De gemeente Utrechtse Heuvelrug komt in theorie ook in aanmerking, maar Renswoude behoort tot de Gelderse Vallei en niet tot de Heuvelrug. Twee van de resterende gemeenten zijn Gelderse gemeenten. Verregaande samenwerking met een Gelderse gemeente is zeker mogelijk, maar kan op den duur wel complicaties op gaan leveren omdat de provinciegrens bepalend is voor diverse samenwerkingsverbanden en subsidieregelingen. De vraag is of dan de belangen van onze inwoners optimaal behartigd kunnen worden.

Om de volgende redenen ligt de gemeente Ede niet erg voor de hand:

- de kern Ede is vrij ver weg van Renswoude
- er zijn op bestuurlijk gebied nauwelijks relaties met Ede
- onze inwoners zijn niet sterk op Ede georiënteerd

Barneveld heeft **in dit verband** als sterke punten:

- het is een gemeente met een groot buitengebied en – evenals Renswoude - een sterk agrarisch karakter
- het heeft een lange traditie van omgaan met kleine kernen
- onze inwoners zijn voor een deel op Barneveld georiënteerd wat betreft scholen en winkels
- Renswoude heeft goede bestuurlijke relaties met Barneveld in het kader van de samenwerking in Reconstructieverband.

Barneveld heeft **in dit verband** als minder sterke punten:

- Het is een Gelderse gemeente
- de verschillende kleine kernen bezitten weinig autonomie

Veenendaal heeft **in dit verband** als sterke punten:

- het is een Utrechtse gemeente
- Renswoude werkt op verschillende terreinen samen met Veenendaal (brandweer, politie, milieu, sociale werkplaats, samenwerkingsproject Zuidoost-Utrecht, CWI)
- Onze inwoners zijn voor een deel op Veenendaal georiënteerd wat betreft scholen en winkels
- Veenendaal heeft nog geen kleine kern; het kan dus op langere termijn aan een eventuele nieuwe kleine kern een grote mate van autonomie toekennen in de vorm van een deelgemeente

Veenendaal heeft **in dit verband** als minder sterk punt dat het een sterk verstedelijkte gemeente is, die – zeker gevoelsmatig – niet direct aansluit bij het agrarische Renswoude.

In oriënterende gesprekken met de colleges van B&W van Veenendaal en Barneveld, hebben deze colleges aangegeven open te staan voor nader overleg.

Conclusie 3

In een ARHI-procedure waar ook Renswoude bij betrokken is, is de eerste optie: behoud van zelfstandigheid. Uitsluitend in het geval de optie zelfstandigheid ter discussie komt, zal Renswoude alternatieven achter de hand moeten hebben. Vanuit onze visie op de gemeente van de toekomst gaat onze voorkeur uit naar verregaande samenwerking met Veenendaal of Barneveld op basis van de groeivariant van het model Ten Boer.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Renswoude d.d. 6 november 2007, nr. 1863

de griffier,

de voorzitter,

In het uittreksel zijn de volledige passages opgenomen over het ‘kunnen’ en ‘willen’, conclusies alsmede de aanbevelingen .

Het kunnen

De plus/min (+/-) geeft aan dat het functioneren op dit moment als voldoende kan worden beoordeeld, maar dat dit aspect de komende tijd wel aandacht van de gemeente behoeft.

	Operationele kwaliteit	Beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit	Weerbaarheid
Bestuur van de gemeenschap	+	+	+
Publieke dienstverlener	+	+/-	+/-
Onderdeel van het bestuurlijk bestel	+	+/-	+/-
Vernieuwende organisatie	+	+	+/-

Uit de tabel blijkt dat de **operationele kwaliteit** voldoende is. De normale operationele taken worden op een aanvaardbaar niveau uitgevoerd. Er is voldoende capaciteit, kennis en kunde om de dagelijkse gemeentelijke taken uit te voeren.

De **beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit** vormen een aandachtspunt. Op dit moment is de beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit voldoende, maar vormen de rollen ‘publieke dienstverlener’ en ‘onderdeel van het bestuurlijk bestel’ een blijvend aandachtspunt voor de gemeente.

De gemeente Renswoude is zich bewust van de formele kwetsbaarheid van de organisatie in de zin dat het niet alles zelf kan doen. Intergemeentelijke samenwerking is dan ook noodzakelijk. In grotere samenwerkingsverbanden (zoals het V-i-P en Reconstructiecommissie) is Renswoude een kleine en betrouwbare partner. Renswoude heeft in deze gremia in relatie tot haar omgeving een gemiddelde positie ten opzichte van de andere besturen. Een versterking van haar positie kan worden bereikt door de samenwerking in V-i-P-verband en de Reconstructiecommissie te versterken.

De **weerbaarheid** van de gemeente Renswoude is voor nu acceptabel maar blijft voor de toekomst een aandachtspunt voor het bestuur. Het gaat hierbij om de formele kwetsbaarheid van de organisatie (capaciteit), het ontbreken van een vastgestelde visie op de deelname in samenwerkingsverbanden (bijvoorbeeld V-i-P en Platvorm Utrecht Zuid-Oost) en het minder persoonsafhankelijk maken van kennis, expertise en netwerken. De formele kwetsbaarheid van de organisatie wordt nu opgevangen door collega’s en/of inhuren van externen. Een ander aspect waar rekening mee moet worden gehouden betreft het leveren van structurele capaciteit als gevolg van decentralisatie en uitvoering van complexe regelgeving (WMO). Dit heeft een financieel aspect dat mogelijk gevolgen heeft voor de financiële positie van Renswoude.

Voor een kleine gemeente als Renswoude is intergemeentelijke samenwerking heel belangrijk. Renswoude neemt dan ook aan veel samenwerkingsverbanden deel. Er is een meervoudige oriëntatie op de samenwerkingsverbanden vastgesteld (het Valleigebied, Utrecht Zuid-Oost). Dit kan de voorspelbaarheid van

handelen en de betrouwbaarheid aantasten (welke activiteit wordt met welke partners opgepakt). Het is daarom gewenst dat de gemeente Renswoude een visie formuleert op de samenwerkingsrelaties.

Om tijdig te kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen voor de vernieuwende organisatie is de gemeente afhankelijk van een kleine groep van personen. Dit is inherent aan een kleine organisatie en is een blijvend aandachtspunt voor de gemeente. Dit aspect manifesteert zich overigens ook bij de rol van de gemeente in het bestuurlijk bestel.

Het willen

Renswoude concentreert zich op haar kerntaken. De gemeente is voorstander van een vitale, zelfstandige gemeente die dicht bij de burgers staat. De samenwerking met andere gemeenten bij de uitvoering van taken en het oplossen van problemen op bovenlokaal niveau moet worden voortgezet.

De in 2000 vastgestelde Toekomstvisie Renswoude 2000-2020 is een belangrijke bouwsteen en richtlijn voor de inbreng in de diverse (strategische) plannen en samenwerkingsrelaties.

Het gemeentebestuur van Renswoude onderkent de formele kwetsbaarheid van de organisatie. Renswoude heeft op dit moment de beleidsagenda op orde. Een en ander wordt mede gerealiseerd door samen te werken in de regio en met buurgemeenten. Geconstateerd wordt dat daarmee een wederzijdse afhankelijkheid bestaat die ook eisen stelt aan de organisatie van Renswoude.

Gelet op allerlei beleidsontwikkelingen in de omgeving van Renswoude en de decentralisatie van rijkstaken is het goed om na te blijven denken hoe de beleidsagenda van Renswoude duurzaam kan worden geborgd. Er zal daarom moeten worden nagedacht over de toekomst van Renswoude.

Conclusie en aanbevelingen

Renswoude is voldoende in staat gebleken om haar ambities in voldoende mate te realiseren en een bijdragen te leveren aan de regionale (beleids)opgaven. Er is tot op heden geen sprake van een disbalans tussen het kunnen en het willen.

Naar de toekomst toe moet er sterk rekening mee worden gehouden dat meer (uitvoerings)taken naar de gemeente worden gedecentraliseerd (zoals nu de WMO en in de toekomst de omgevingsvergunning) of regels worden vastgesteld om de afstand bestuur - bestuurden te verbeteren (invoering van dualisme, de rekenkamerfunctie). Dit legt beslag op de personele capaciteit en de financiële capaciteit van de gemeente. Ook is de verwachting dat de complexiteit van de uitvoering van gemeentelijke taken zal toenemen en daardoor de noodzaak tot samenwerking zal vergroten.

Een en ander leidt tot de volgende aanbevelingen:

- Schep helderheid over de visie op samenwerking voor Renswoude in de regio.
- Evalueer periodiek (5 jaar) de Toekomstvisie Renswoude 2000-2020.
- Versterk de regionale positie door optimalisering van de bestaande samenwerking.
- Blijf voortdurend letten op de persoonsafhankelijkheid van kennis, expertise en netwerken en streef naar vermindering van de nadelen van die afhankelijkheid.